

ΤΕΙ ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΝΟΜΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ: ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ

ΜΗΤΡΩΟ: 2003013

**ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Δρ ΔΗΜΗΤΡΗΣ Π. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΛΑΜΑΤΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2009

Περιεχόμενα

Εισαγωγή 2

Μέρος πρώτο

Κεφάλαιο 1

Σύντομα θεωρητικά για την φτώχεια και
τον κοινωνικό αποκλεισμό 3

Κεφάλαιο 2

Ευρωπαϊκό έτος καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού
το 2010 16

Κεφάλαιο 3

Στατιστικές έρευνες που έχουν γίνει στην Ελλάδα 18

Μέρος Δεύτερο

Κεφάλαιο 1

Προγράμματα για την αντιμετώπιση της φτώχειας
και του κοινωνικού αποκλεισμού 25

Κεφάλαιο 2

Στατιστικά στοιχεία από την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας..... 43

Κεφάλαιο 3

Έρευνα – Συμπεράσματα – Επίλογος 49

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό να φέρει στο προσκήνιο τα κρίσιμα ζητήματα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος. Από την ενδελεχή έρευνα που έγινε και από τις απαντήσεις που δόθηκαν από ανθρώπους που έχουν αντιμετωπίσει τέτοια προβλήματα το συμπέρασμα είναι ότι είναι ανύπαρκτο το κράτος πρόνοιας. Διαρθρώνεται σε δύο μέρη: στο πρώτο μέρος και πρώτο κεφάλαιο επικεντρώνεται στους ορισμούς της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τα αίτια και τις διαφορές τους. Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο Ευρωπαϊκό έτος καταπολέμησης της φτώχειας το 2010 και τέλος στο τρίτο κεφάλαιο καταγράφονται έρευνες που έχουν γίνει στην Ελλάδα για τα συγκεκριμένο θέμα και τα συμπεράσματά τους.

Στο δεύτερο μέρος αναλυτικότερα παρουσιάζονται στατιστικά στοιχεία της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος, προγράμματα που εκπονήθηκαν ή εκπονούνται και στο τρίτο κεφάλαιο η έρευνα και τα συμπεράσματά της.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Κεφάλαιο 1^ο

1. Φτώχεια

Η λέξη **φτωχός** συνδέεται ετυμολογικά με το ρήμα της αρχαίας Ελληνικής <<πτήσσω ή πτώσσω>> που σημαίνει εκφοβίζω, πτώω αλλά και ζαρώνω από το φόβο μου. Φτωχός δηλαδή είναι ο ζαρωμένος, ο φοβισμένος ενίοτε και ο επαίτης.

Με τον όρο **φτώχεια** αναφερόμαστε γενικά στην οικονομική εκείνη κατάσταση που χαρακτηρίζεται από την έλλειψη επαρκών πόρων για την ικανοποίηση βασικών ανθρωπίνων αναγκών, όπου η έννοια των βασικών αναγκών μπορεί να διαφέρει από άτομο σε άτομο και από σε χώρα σε χώρα. Έτσι η έννοια της φτώχειας επιδέχεται δύο ορισμών:

- ως **απόλυτη φτώχεια** ορίζεται το ποσοστό του πληθυσμού που ζει με λιγότερο από ένα καθορισμένο ποσό,(ευρώ ή συνηθέστερα δολάρια)την ημέρα. Η δημοφιλέστερη στατιστική του είδους είναι το ποσοστό πληθυσμού που ζει με λιγότερο από ένα δολάριο την ημέρα σε τιμές του 1985.Ιδανικό ποσοστό απόλυτης φτώχειας είναι το 0%,ο συγκεκριμένος ορισμός χρησιμοποιείται περισσότερο στις αναπτυγμένες χώρες.
- Ως **σχετική φτώχεια** ορίζεται το ποσοστό των ατόμων σε μία χώρα που ζουν με εισόδημα κατώτερο ενός συγκεκριμένου ποσοστού του διάμεσου εισοδήματος(συνήθως 50%)στη χώρα (για παράδειγμα: αν το ποσοστό είναι 50% και το διάμεσο εισόδημα 10000 δολάρια δείκτης φτώχειας είναι ο αριθμός ατόμων που ζουν με λιγότερο από 5000 δολάρια ετησίως, διαιρεμένος δια του συνολικού πληθυσμού).Ο ορισμός του ποσοστού του διαμέσου εισοδήματος διαφέρει από χώρα σε χώρα. Η σχετική φτώχεια είναι και ο πιο συχνά χρησιμοποιούμενος όρος

στις στατιστικές των ανεπτυγμένων χωρών όπου και πολύ συχνά παρεξηγείται ως δείκτης απόλυτης φτώχειας.¹

2. Τα κυριότερα αίτια της φτώχειας:

1. Η δυσκολία πρόσβασης στην αγορά εργασίας και σε θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας
2. Η ελλιπής πρόσβαση στις υπηρεσίες εκπαίδευσης και στη δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση
3. Η πρόσβαση σε χαμηλής ποιότητας υγειονομικές υπηρεσίες
4. Η αδυναμία κάλυψης βασικών αναγκών, όπως η στέγαση και η ελλιπής πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες
5. Τα περιορισμένα ατομικά δικαιώματα, η ανεπαρκής δημοκρατική εκπροσώπηση και η μη ουσιαστική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων με αποτέλεσμα τις διευρυμένες ανισότητες στην κατανομή του πλούτου και του εισοδήματος.²
6. Το προβληματικό αστικό περιβάλλον
7. Οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις
8. Η δυσλειτουργία των θεσμών (όπως το σχολείο, η οικογένεια, η κοινωνική πρόνοια)

¹ Hagenaars, "The Definition and Measurement of Poverty", Aldi and Klaas de Vos, 1988:

² Μαρία Πετμεζίδου και Χρήστος Παπαθεοδώρου φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός Εξάντας Αθήνα 2004

3. Φτώχεια σε παγκόσμιο επίπεδο

Η σχετική φτώχεια μεταξύ χωρών στο κόσμο είναι ένα σχετικά νέο φαινόμενο. Στις παραδοσιακές κοινωνίες η πλειοψηφία των ανθρώπων γεννιόντουσαν στο μόχθο της αγροτικής ζωής, ζούσαν ένα σύντομο και επίπονο βίο και πέθαιναν πριν τα πενήντα τους. Όμως χάρη στη βιομηχανική επανάσταση κάποιες χώρες με πρώτη την Αγγλία πολλαπλασίασαν τρομακτικά το εισόδημά τους. Όσο η επανάσταση εξαπλωνόταν στον κόσμο, άλλες χώρες κυρίως Ευρωπαϊκές ή υπό Αγγλική κυριαρχία ανέβηκαν και αυτές τη σκάλα της ανάπτυξης.

Σήμερα περίπου 1.2δισ άνθρωποι έχουν ανέβει πολύ ψηλά. Οι υπόλοιποι όμως έχουν μείνει για διάφορους λόγους αρκετά πιο πίσω. Και περίπου 1δισ άνθρωποι είναι σε βαθιά φτώχεια χωρίς ελπίδες βελτίωσης.³

4. Φτώχεια σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Στην Ευρώπη των 27 η φτώχεια δεν είναι δυστυχώς ένα νέο φαινόμενο, παρά τον ενάμιση αιώνα σχεδόν αδιάκοπης ανάπτυξης, η φτώχεια βρίσκεται παρούσα στις πλούσιες δυτικές κοινωνίες. Η ίδια δομή της φτώχειας έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά.

Η έντονη αστικοποίηση των τελευταίων ετών σε συνδυασμό με τη μεγάλη ανεργία έχουν ως αποτέλεσμα ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Ευρώπης να ζει στα όρια της φτώχειας. Η φτώχεια αποτελεί ουσιώδες πρόβλημα αφού πλήττει 78εκ. Ευρωπαίων και 19% του παιδικού πληθυσμού της Ευρώπης. Το ποσοστό στην Ιρλανδία, στην Ιταλία και στη Πορτογαλία είναι 21% ενώ στη Σουηδία είναι κοντά στο 9%.⁴

³ Πηγή ΕΣΥΕ

⁴ Πηγή ΕΣΥΕ

5. Φτώχεια σε Εθνικό επίπεδο

Στη χώρα μας το 21% του πληθυσμού(2.2εκ.άνθρωποι)βρίσκονται επισήμως υπό την απειλή της φτώχειας με εισοδηματικό όριο 850 ευρώ/μήνα(5650 ευρώ/άτομο το χρόνο και 11865 ευρώ/χρόνο η οικογένεια δύο ενηλίκων με δύο παιδιά).

Το ποσοστό αυτό των Ελλήνων πολιτών που βρίσκονται υπό απειλή φτώχειας είναι το υψηλότερο στην Ευρώπη. Στην Ελλάδα το ποσοστό των πολιτών που βρίσκεται υπό την απειλή της φτώχειας κυμαίνεται ανάλογα με τη γεωγραφική περιοχή.

Τα βασικότερα αίτια του φαινομένου αυτού είναι το υψηλό ποσοστό ανεργίας(500000 άνεργοι),η μεγάλη αύξηση των τιμών στα είδη καθημερινής ανάγκης(40% έως 60% κατά τα τελευταία δύο χρόνια)και η αντίστοιχη μηδαμινή αύξηση των μισθών.

Έπειτα από μία δεκαετία με πολύ υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και αφού διαχειρίστηκε δισεκατομμύρια κοινοτικά ευρώ η Ελλάδα έχει το θλιβερό προνόμιο να είναι σήμερα η χώρα με τους περισσότερους φτωχούς κατοίκους από κάθε άλλο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁵

6. Τι σημαίνουν πρακτικά όλα αυτά;

Περισσότεροι από 4 στους 10 Έλληνες(41,2%)δηλώνουν αδυναμία να αντιμετωπίσουν έκτακτες αλλά αναγκαίες δαπάνες με το ποσοστό αυτό να εκτοξεύεται στο 61,2% στην περίπτωση του φτωχού πληθυσμού

Το 50% των Ελλήνων δεν έχουν καν τη δυνατότητα να πάνε μια εβδομάδα διακοπές(στην περίπτωση των φτωχών Ελλήνων το σχετικό ποσοστό αγγίζει το 80%)

Περισσότεροι από τους μισούς Έλληνες(το 51,3%)και το 75% των φτωχών νοικοκυριών χώρας αντιμετωπίζουν δυσκολία ακόμη και στην κάλυψη των βασικών αναγκών τους καθώς δεν τους φτάνει το συνολικό μηνιαίο ή εβδομαδιαίο εισόδημά τους

⁵ Πηγή ΕΣΥΕ

- Μεταξύ των φτωχών νοικοκυριών το 1 στα 10 δυσκολεύεται να πληρώσει το ενοίκιο ή τη δόση του στεγαστικού δανείου του, το 27,3% τα βρίσκει « μπαστούνια» με τους πάγιους λογαριασμούς(φως ,νερό, τηλέφωνο),ενώ περισσότεροι από 650000 Έλληνες διαμαρτύρονται ότι δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα για να θερμάνουν επαρκώς τα σπίτια τους.

7. Το πρόσωπο της φτώχειας στην Ελλάδα

Ποιό είναι όμως το προφίλ του φτωχού Έλληνα;

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της ΕΣΥΕ:

- Καταρχήν, όπως και η ανεργία η φτώχεια πλήττει περισσότερο τις γυναίκες. Ειδικότερα κάτω από το κατώφλι της φτώχειας ζει το 20,9% των Ελληνίδων έναντι 18,3% στη περίπτωση των αντρών
- Οι ηλικιωμένοι έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να ανήκουν στο φτωχό πληθυσμό από τους νεότερους. έτσι σχεδόν 1 στους 3 Έλληνες άνω των 65 ετών(το 27,9% του συνόλου)είναι φτωχός, ενώ ελαφρώς μικρότερο είναι το ποσοστό των φτωχών ελλήνων στην ηλικιακή κατηγορία των 16-24 ετών(22,7%)
- Το πόσο καίριος είναι ο ρόλος της ανεργίας αποδεικνύεται από το γεγονός ότι το ποσοστό οικονομικής επισφάλειας των εργαζομένων στην Ελλάδα είναι μόλις 12,9%,ενώ των μη εργαζομένων είναι 25% και των ανέργων 32,8%
- Τα μέλη των νοικοκυριών που διαμένουν σε αραιοκατοικημένες περιοχές της επαρχίας απειλούνται από τη φτώχεια περισσότερο από τους άλλους Έλληνες. Ειδικότερα τα ποσοστά κινδύνου οικονομικής επισφάλειας είναι 27,6% και 64,4% για τις πυκνοκατοικημένες και αραιοκατοικημένες περιοχές αντίστοιχα.⁶

⁶ Δειγματοληπτικές έρευνες που έχουν γίνει για την Eurostat

Το μικρότερο ποσοστό φτώχειας είναι στις περιφέρειες Αττικής και Κρήτης ενώ το μεγαλύτερο στις περιφέρειες Ηπείρου και Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης αξίζει να σημειωθούν ότι στις δύο τελευταίες ζουν πολλές μειονότητες.

8. Η φτώχεια σε περιφερειακό επίπεδο και στη Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Περιφέρεια Ηπείρου	36,2
Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	32,2%
Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	30,3%
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	29,3%
Περιφέρεια Πελοποννήσου	29%
Περιφέρεια Θεσσαλίας	26%
Περιφέρεια Ανατολικού Αιγαίου	25,7%
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	24,5%
Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	23,9%
Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	22,7%
Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	18,9%
Περιφέρεια Κρήτης	15,7%
Περιφέρεια Αττικής	12,2%

9. Τι είναι κοινωνικός αποκλεισμός;

Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ευρωπαϊκής κοινωνικής παράδοσης, παρά όμως την επικράτησή του στη σύγχρονη βιβλιογραφία εξακολουθεί να είναι ένας αμφισβητούμενος όρος. Για την προέλευσή του ως έννοια μπορεί να ανατρέξει κανείς στο Weber⁷ (1978), ο οποίος χρησιμοποίησε τον όρο "αποκλίνουσα περιχαράκωση (exclusionary closure)", αναφερόμενος σε μία διαδικασία κατά την οποία μία κοινωνική ομάδα προσπαθεί να εξασφαλίσει για τον εαυτό της μία προνομιακή θέση μονοπωλώντας διάφορα υλικά και πνευματικά αγαθά και αποκλείοντας την πρόσβαση σε αυτά για άλλες κοινωνικές ομάδες.

Η έννοια στη σύγχρονη εκδοχή της εμφανίστηκε για πρώτη φορά στη Γαλλία τη δεκαετία του 1960, σε μια περίοδο δηλαδή οικονομικής ευημερίας και ανάπτυξης. Το κείμενο που κάνει εκτεταμένη αναφορά στους αποκλεισμένους και από το οποίο ξεκινά η θεματική του κοινωνικού αποκλεισμού είναι το βιβλίο του Rene Lenoir⁸. Το βιβλίο αναφερόταν στις διάφορες κατηγορίες ανθρώπων με κοινωνικά προβλήματα και οι οποίοι δεν προστατεύονταν από την κοινωνική ασφάλεια. Σε αυτό το πλαίσιο η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού προσδιορίστηκε ως μια διαδικασία κοινωνικής αποσύνθεσης. Αλλά από την πρόσφατη δεκαετία του 1980 ο όρος κοινωνικός αποκλεισμός χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα από την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία ενδιαφέρθηκε όλο και περισσότερο για τα προβλήματα της μακροχρόνιας ανεργίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει ότι ο κοινωνικός αποκλεισμός αποκτά περίπλοκες και πολυδιάστατες μορφές και ορίζει τον κοινωνικό αποκλεισμό ως μια κατάσταση με πολλαπλές διαστάσεις:

- Οικονομικές: οι αποκλεισμένοι είναι οι άνεργοι και αυτοί που αποκλείονται από την ιδιοκτησία και την οικονομική αγορά.
- Κοινωνικές: η απώλεια της διασύνδεσης του ατόμου με την υπόλοιπη κοινωνία
- Πολιτικές: συγκεκριμένες κατηγορίες του πληθυσμού όπως οι γυναίκες, οι μετανάστες, οι εθνικές και θρησκευτικές μειονότητες, οι ηλικιωμένοι, αποκλείονται από την άσκηση κατοχυρωμένων πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

⁷ Weber M (1978): *Economy and society*, -Berkeley: University of California Press Ed.

⁸ Rene Lenoir (1960): *Les exclus, Un Français sur dix*

10. Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και βασικά χαρακτηριστικά τους

Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν με σαφήνεια οι ευάλωτες ομάδες, οι οποίες είναι πιθανό να οδηγηθούν σε κοινωνικό αποκλεισμό, οι λεγόμενες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (social vulnerable groups):

➤ Μακροχρόνια άνεργοι

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει ραγδαία ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών και της τεχνογνωσίας, η οποία οδηγεί πολλές φορές στη μείωση του εργατικού δυναμικού που απασχολείται σε όλες τις βαθμίδες και όλους τους τομείς της παραγωγικής διαδικασίας. Αποτέλεσμα αυτής της ανάπτυξης, λοιπόν, είναι ένα ποσοστό -καθόλου αμελητέο συνήθως- εν δυνάμει εργαζομένων να μην μπορεί να εργαστεί πουθενά και να παραμένει για μεγάλα χρονικά διαστήματα και παρά τη θέλησή του χωρίς εισοδήματα από την προσωπική του εργασία.

➤ Νέοι-ες (18-30 ετών)

Μπορεί να οριστεί ως μία ομάδα ατόμων που βρίσκεται ηλικιακά μεταξύ της εφηβικής ηλικίας και της ενηλικίωσης. Αυτή η κατηγορία περιλαμβάνει όλα τα άτομα αυτών των ηλικιών ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία, πολιτισμό, πνευματική και φυσική ικανότητα.

➤ Άτομα άνω των 65 ετών

Συμπεριλαμβάνονται άτομα που έχουν πλέον συνταξιοδοτηθεί από την εργασία τους, που αρχίζουν να αντιμετωπίζουν προβλήματα με την υγεία τους-όπως και οικονομικά προβλήματα-και από ένα σημείο και μετά πολλοί από αυτούς δεν είναι σε θέση να αυτοσυντηρηθούν και επομένως έχουν ανάγκη την φροντίδα άλλων ανθρώπων.

Γυναίκες

Στη σημερινή εποχή οι γυναίκες είναι σε θέση να αποτελέσουν σημαντική δύναμη μέσα στην κοινωνία, ασχολούνται με πάρα πολλές δραστηριότητες, όμως δεν χαίρουν άκρας εκτίμησης όλες τις φορές από το αντίθετο φύλλο ή από την αγορά εργασίας. Η ανεργία αποτελεί ένα από τα πιο βασικά προβλήματα που τις «ταλανίζουν», ενώ βασική προϋπόθεση για να κατορθώσουν κάποια στιγμή να αποκτήσουν τη θέση που τις αξίζει μέσα στην κοινωνία είναι η σταδιακή αύξηση της συνειδητοποίησης που σκοπεύει στην ισότητα σε όλους τους τομείς της δημόσιας και της ιδιωτικής ζωής.

➤ Άτομα που εγκατέλειψαν πρόωρα τη βασική εκπαίδευση

Έχει ειπωθεί ότι το αλφάβητο είναι το πιο επικίνδυνο όπλο στον κόσμο, βέβαια είναι εξίσου εντυπωσιακό πόσοι άνθρωποι υπάρχουν που δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση ή που εγκατέλειψαν το σχολείο τόσο νωρίς ώστε να αποκτήσουν υποτυπώδη μόρφωση. Οι ενήλικες με ανύπαρκτες ή ελάχιστες γνώσεις γραφής και ανάγνωσης είναι πολύ περιθωριοποιημένοι. Κερδίζουν λιγότερα από το μέσο εισόδημα, ζουν σε περιοχές με υψηλά ποσοστά ανεργίας, δεν μπορούν λόγω ανασφάλειας να συμμετέχουν στα κοινά. Η πλειοψηφία τους είναι γυναίκες, πολλές από τις οποίες στερούνται ευκαιριών για μόρφωση, διότι συνήθως δεν έχουν τη δύναμη να αρνηθούν να γίνουν σύζυγοι και μητέρες από πολύ μικρή ηλικία. Και, φυσικά, όσοι δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση όχι μόνο είναι από τα λιγότερα παραγωγικά μέλη της κοινωνίας, αλλά δημιουργούν κατά βάση και μια άλλη γενιά λιγότερο παραγωγικών πολιτών. Θεωρείται ότι τα παιδιά, των οποίων οι γονείς δεν έχουν γνώση γραφής κι ανάγνωσης, έχουν γύρω στο 50% πιθανότητα να μην έχουν ούτε οι ίδιοι πολλές γνώσεις ως ενήλικοι.

➤ Αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών

Η ύπαρξη μονογονεϊκών οικογενειών δεν είναι ένα ασυνήθιστο φαινόμενο στη σημερινή εποχή. Μπορεί να οφείλεται σε πολλές αιτίες, όπως είναι τα διαζύγια, η χηρεία και η γέννηση ενός παιδιού με απόφαση μόνο του ενός γονέα. Και, όπως είναι πολύ φυσικό, η έλλειψη του ενός γονέα κάνει αρκετά δύσκολη την κατάσταση μέσα στην οικογένεια και αυξάνει κατά πολύ τις ευθύνες του άλλου που μένει πίσω.

➤ Άτομα με ειδικές ανάγκες

- Κινητική αναπηρία
- Νοητική υστέρηση
- Κωφλαλία
- Τύφλωση
- Ψυχική ασθένεια
- Άλλες

Κατά κύριο λόγο, σε αυτή την ομάδα περιλαμβάνονται τα άτομα με φυσικές αναπηρίες, οι οποίες αναφέρονται στην περιορισμένη κινητικότητα, στην ισορροπία, στην αντοχή και στο ύψος, και αισθητηριακές αναπηρίες, οι οποίες περιλαμβάνουν τη μειωμένη όραση και/ή την περιορισμένη

ακοή. Πιο συγκεκριμένα ο όρος «ανάπηρος στο λόγο»(print handicapped)καλύπτει τα άτομα με νοητικά προβλήματα και προβλήματα όρασης και τα δυσλεκτικά άτομα, τα οποία αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανάγνωση του παραδοσιακού γραπτού λόγου. Στα άτομα με ειδικές ανάγκες συγκαταλέγονται και τα άτομα με προσωρινές αναπηρίες, επί παραδείγματι μετά από ατύχημα, καθώς και με αναπηρίες λόγω ηλικίας.

- Πρόσφυγες, μετανάστες, αιτούντες άσυλο

- Παλιννοστούντες

- Εθνικές, γλωσσικές και πολιτικές/θρησκευτικές μειονότητες

Επίσης σύμφωνα με τον Λενουάρ (1974)⁹ αποκλεισμένοι θεωρούνται οι φτωχοί, οι ναρκομανείς, οι αλκοολικοί, οι άστεγοι και διάφορες ομάδες επισφαλείς ή υψηλού κινδύνου και φυσικά οι προαναφερθείσες ομάδες.

Η εθνική, γλωσσική και πολιτιστική/θρησκευτική σύνθεση των διαφόρων χωρών του κόσμου ποικίλει και αυτή η ποικιλία συνίσταται στην ύπαρξη:

1. Μειονοτήτων μεταναστών: σε αυτή τη κατηγορία συμπεριλαμβάνονται μόνιμοι «άποικοι» που έχουν τη δική τους γλώσσα, τη δική τους θρησκεία και το δικό τους πολιτισμό-στοιχεία τελείως ξεχωριστά και διαφορετικά από του πληθυσμού της χώρας που τους φιλοξενεί-αλλά και οι απόγονοι των μεταναστών, οι οποίοι συνεχίζουν να ταυτίζονται με τον τρόπο ζωής, τον πολιτισμό και τις παραδόσεις των προγόνων τους.

⁹ Lenoir, R (1974), *Les exclus: un Français sur dix Seuil*, Παρίσι

11 Θεωρητικές προσεγγίσεις ερμηνείας του κοινωνικού αποκλεισμού

Σύμφωνα με τον Levitas¹⁰ 1996 διακρίνονται τρεις διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις που επιχειρεί να αναλύσει και να ερμηνεύσει τον κοινωνικό αποκλεισμό:

- **Η προσέγγιση της ενσωμάτωσης**, σύμφωνα με την οποία η απασχόληση αποτελεί τον κυριότερο παράγοντα προώθησης της κοινωνικής ενσωμάτωσης, μέσω της απόκτησης κοινωνικής ταυτότητας και συνείδησης, της ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης αλλά και μέσω της απόκτησης δικτύων υποστήριξης
- **Η προσέγγιση της φτώχειας**, σύμφωνα με την οποία οι αιτίες του κοινωνικού αποκλεισμού σχετίζονται στενά με το χαμηλό εισόδημα, την έλλειψη υλικών πόρων και την αδυναμία πρόσβασης σε αγαθά και υπηρεσίες, διασφαλισμένα δικαιώματα του πολίτη κάθε χώρας
- **Η προσέγγιση των αποκλεισμένων ή περιθωριακών ομάδων**, σύμφωνα με την οποία οι αποκλεισμένοι αντιμετωπίζονται ως αποκλίνοντες από τους ηθικούς και πολιτισμικούς κανόνες της κοινωνίας, αναπτύσσουν ένα δικό τους κοινωνικό πολιτισμό φτώχειας και εξάρτησης και ενοχοποιούνται για την γενεακή μεταβίβαση της κατάστασής τους.

12. Τα αίτια του κοινωνικού αποκλεισμού

¹⁰ Levitas 2004(1996) Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού και η νέα ντυρκεμιανή ηγεμονία μετάφραση Μαρίας Πετμεζίδου και Χρήστου Παπαθεοδώρου

Τα αίτια του κοινωνικού αποκλεισμού αναζητούνται στις νέες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες οι οποίες τείνουν να αποκλείουν κάποιες ομάδες από τις ευκαιρίες μιας οργανωμένης κοινωνίας: Η μόνιμη ανεργία και ιδίως η μακροχρόνια ανεργία, ο αντίκτυπος της βιομηχανική αλλαγής σε μη ειδικευμένους εργαζόμενους, η εξέλιξη των οικογενειακών δομών και παρακμή των παραδοσιακών μορφών αλληλεγγύης, η αύξηση του ατομικισμού και η παρακμή των παραδοσιακών αντιπροσωπευτικών θεσμών, οι νέες μορφές μετανάστευσης, ιδιαίτερα η παράνομη μετανάστευση και οι μετακινήσεις του πληθυσμού.

13. Διαφορές φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού

Οι διαφορές φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού κατά τον κοινωνιολόγο Room¹¹ σε τρία επίπεδα:

- Η έννοια της φτώχειας δίνει έμφαση στο χαμηλό εισόδημα και την κατανάλωση, ενώ ο κοινωνικός αποκλεισμός στη πολυδιάστατη μειονεξία
- Η φτώχεια ως έννοια, αφορά κυρίως το στατικό απολογισμό των ανισοτήτων, ενώ ο κοινωνικός αποκλεισμός τη δυναμική ανάλυση των διαδικασιών
- Η φτώχεια ως έννοια δίνει έμφαση στη διάσταση του ατόμου και του νοικοκυριού, ενώ ο κοινωνικός αποκλεισμός αναγνωρίζει τη σημασία του τοπικού πλαισίου.

¹¹ Graham Room Journal of European Social Policy

Κεφάλαιο 2^ο

1. Ευρωπαϊκό Έτος καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού το 2010

Στις 17/06/2008 εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με έκθεση της κυρίας Μαρίας Παναγιωτόπουλου Κασσιώτη¹², η ανακήρυξη του 2010 ως Ευρωπαϊκό Έτος καταπολέμησης της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Επισφραγίστηκε έτσι μόνο μία συμφωνία στο στάδιο της πρώτης ανάγνωσης, με το Συμβούλιο, όπου τονίζεται ότι η άνιση κατανομή του πλούτου και η εξαθλίωση αποτελούν όλο και πιο ανησυχητικά προβλήματα στην Ένωση.

Εβδομήντα οκτώ εκατομμύρια άνθρωποι στην Ευρωπαϊκή Ένωση μεταξύ των οποίων δεκαεννιά εκατομμύρια παιδιά ζουν στα όρια της φτώχειας, επισημαίνει το Κοινοβούλιο. Τροποποιώντας τις προτεραιότητες του Ευρωπαϊκού Έτους, οι Ευρωβουλευτές τάχθηκαν υπέρ πρωτοβουλιών που επικεντρώνονται στην καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας αλλά και της μετάδοσης της φτώχειας από γενιά σε γενιά. Ζήτησαν επίσης να δοθεί περισσότερη έμφαση στους πολυμελείς, τις

¹² Δραστηριοποιείται ενεργά για θέματα οικογενειακής πολιτικής και παιδείας αποδήμων.

-Κάτοχος δύο πτυχίων Ελληνικής και Γαλλικής Φιλολογίας και Βυζαντινών Ελληνικών σπουδών στην Φιλοσοφική του Πανεπιστημίου Αθηνών ως αριστούχος υπότροφος του ιδρύματος Παπαδάκη

-Εργάστηκε σε πολλά σχολεία Δ/βάθμιας Εκπαίδευσης της Ελλάδας και της Γερμανίας

-Σύμβουλος Εκπαίδευσης Εξωτερικού και υπηρέτησε στην Ελληνική Πρεσβεία της Βόννης

μονογονεϊκές οικογένειες και τις οικογένειες που φροντίζουν εξαρτώμενο άτομο, καθώς και την καταπολέμηση της φτώχειας των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα.

Η συνολική χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Έτους θα είναι ύψους 17.000.000 ευρώ εκ των οποίων τα 6.500.000 ευρώ θα καλύπτουν την περίοδο ως το Δεκέμβριο του 2009. Το ποσό αυτό, το υψηλότερο που έχει προβλεφθεί για ένα Ευρωπαϊκό Έτος, θα διατεθεί για την χρηματοδότηση εκδηλώσεων, ενημερωτικών εκστρατειών και μελετών με θέμα την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Δράση σε Ευρωπαϊκό επίπεδο: θα επιχορηγηθούν ως και 80% και σε Εθνικό επίπεδο ως και 50%.

Οι εκδηλώσεις θα αφορούν μεταξύ άλλων την αντιμετώπιση της φτώχειας των εργαζομένων, την εξάλειψη των περιορισμών της πρόσβασης στην εκπαίδευση, την των εθνοτικών μειονοτήτων και την κάλυψη των αναγκών άλλων ομάδων ατόμων σε επισφαλή κατάσταση. Το Ευρωπαϊκό Έτος θα υποστηρίξει επίσης μειονεκτούσες Περιφέρειες, περιοχές με μόνιμα διαρθρωτικά μειονεκτήματα, εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, ορισμένα νησιά και νησιωτικά κράτη-μέλη, καθώς και περιοχές που έχουν πληγεί πρόσφατα από αποβιομηχάνιση ή βιομηχανική μετατροπή.

Κεφάλαιο 3^ο

Στον Πίνακα 1(ο οποίος βρίσκεται στο παράρτημα) αναφέρεται η έρευνα της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας για το εισόδημα και τις συνθήκες διαβίωσης των νοικοκυριών για το έτος 2005 και αξίζει να σημειωθεί ότι:

- 1) Ένα μεγάλο ποσοστό του φτωχού πληθυσμού (79,4%) δεν μπορούν να πληρώσουν μια εβδομάδα διακοπών ενώ εξίσου ψηλό είναι το ποσοστό (44,8%) και ο μη φτωχό πληθυσμό
- 2) Όσο αφορά την ποιότητα ζωής μεγάλο είναι το ποσοστό του φτωχού πληθυσμού (18,6%) που δεν μπορεί να αγοράσει ΙΧ επιβατηγό αυτοκίνητο ή προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή (17,4%) ένα ποσοστό πολύ κοντινό σε νούμερα με το μη φτωχό πληθυσμό (15,9%)
- 3) Στην επόμενη ερώτηση που τους έγινε για το πώς τα βγάζουν πέρα στην καθημερινότητά τους υπάρχει σχεδόν 'συμφωνία' μεταξύ τους ότι τα πράγματα είναι πολύ δύσκολα (38,6% και 31,8% αντίστοιχα)

- 4) Το ελάχιστο μηνιαίο καθαρό εισόδημα για τους φτωχούς είναι 1339 ευρώ ενώ για το μη φτωχό πληθυσμό ανέρχεται στα 2099 ευρώ
- 5) Ο βαθμός επιβάρυνσης από τις δαπάνες στέγασης συγκεντρώνει το 62,7% για τους φτωχούς και 70,4% για τους μη φτωχούς στην απάντηση 'αρκετά'
- 6) Για το μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις καταλαμβάνει η απάντηση 'αρκετά' (με ποσοστά 11,6% και 20,9% για φτωχούς και μη φτωχούς) και αυτό γιατί οι μη φτωχοί ρισκάρουν περισσότερο στο να πάρουν κάποιο δάνειο απ' ότι οι φτωχοί
- 7) Στην κατηγορία φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον και συνθήκες στέγασης παρατηρούμε ότι ο μη φτωχός πληθυσμός παίρνει τα μεγαλύτερα ποσοστά (22,3% και 20,1%) στις κατηγορίες θόρυβος από τους γείτονες ή το δρόμο (15,1% για τους φτωχούς) και περιβαλλοντικά προβλήματα από βιομηχανία ή κυκλοφορία αυτοκινήτων
- 8) Στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών το 46,1% του φτωχού πληθυσμού δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στους πάγιους λογαριασμούς (ΔΕΗ, νερό) όπως και ο μη φτωχός πληθυσμός με 22,3%
- 9) Οι συνθήκες στέγασης (υγρασία στην οροφή κ.ά., θέρμανση) ο φτωχός πληθυσμός πλήττεται για άλλη μια φορά με ποσοστό 30,2% και 33,4% αντίστοιχα
- 10) Στις ανέσεις κατοικίας οι συνθήκες στέγασης είναι ουσιαστικά καλύτερες από όλες τις παραπάνω κατηγορίες
- 11) Η κατάσταση υγείας των μελών των νοικοκυριών ηλικίας από 16 ετών και άνω είναι πολύ καλή και στο φτωχό πληθυσμό (42,1%) και στο μη φτωχό (54,4%) ενώ μικρότερα ποσοστά παίρνουμε στο 'κακή', 'πολύ κακή'

12) Αδυναμία επίσκεψης του φτωχού πληθυσμού σε γιατρό οποιασδήποτε ειδικότητας ή σε οδοντίατρο ανέρχεται στο 10,3% και 11,0% αντίστοιχα

13) Τέλος στο επίπεδο εκπαίδευσης τα μεγαλύτερα ποσοστά τα συναντάμε (51,9%) στο φτωχό πληθυσμό οι οποίοι κατάφεραν να τελειώσουν το δημοτικό ενώ το (31,3%) στο μη φτωχό πληθυσμό κατάφεραν να τελειώσουν το λύκειο. Αξιοσημείωτα είναι τα πολύ χαμηλά ποσοστά αυτών που κατάφεραν να κάνουν διδακτορικό (0,1% στους φτωχούς και 0,5% στους μη φτωχούς)

Από όλα τα παραπάνω ένα είναι το συμπέρασμα ότι οι δυνατότητες και οι παροχές που μπορούν να έχουν οι φτωχοί είναι μηδαμινές και γι' αυτό το λόγο πρέπει να βρεθούν λύσεις ώστε να ανεβεί το βιοτικό επίπεδό τους και να μπορούν να ζήσουν μία αξιοπρεπή ζωή.

Στον παρακάτω πίνακα που αποτελείται από δύο μέρη καταγράφονται τα ποσοστά κινδύνου φτώχειας σε νοικοκυριά και άτομα σύμφωνα με την έρευνα του ΕΚΚΕ και βρίσκονται στα πρακτικά του συνεδρίου του 2005.

Πίνακας Ποσοστά κινδύνου Φτώχειας - Νοικοκυριά και Άτομα , Ελλάδα 2003¹³

Μέρος Α

Ποσοστά Φτώχειας - Νοικοκυριά					
ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ					
Πληθυσμός	Φτωχοί	Ποσοστό Φτώχειας			
8.078	1.607	19,90%			
Πληθυσμός σε Νοικοκυριά με Αρχηγό <65 ετών			Πληθυσμός σε Νοικοκυριά με Αρχηγό <65 ετών		
Πληθυσμός	Φτωχοί	Ποσοστό Φτώχειας	Πληθυσμός	Φτωχοί	Ποσοστό Φτώχειας

¹³ Πηγή: ΕΚΚΕ πρακτικά από το Συνέδριο του 2005

¹⁴ Πηγή: EU-SILC 2003, ΕΛΛΑΔΑ, ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ: ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ, ΙΝΚΠΟ, ΕΚΚΕ

8,078	1,607	19,90%	2,188	574	26,20%
Νοικοκυριά Πλήρους Απασχόλησης			ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΜΕ 2 Ή ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΚΑΙ 2 Ή ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥΣ + ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΜΕ 1 ΕΝΗΛΙΚΑΟ ΟΠΟΙΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ		
4,315	398	9,20%			
Νοικοκυριά Μικτής Απασχόλησης			ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ 2 Ή ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ ΜΟΝΟ 1 ΕΝΗΛΙΚΑΣ		
3,169	996	31,40%			
Νοικοκυριά Μηδενικής Απασχόλησης			ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΔΕΝ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ ΚΑΝΕΝΑ ΜΕΛΟΣ		
594	214	36,00%			

Μέρος Β¹⁵

Ποσοστά Φτώχειας - Ατομα			
	Πληθυσμός	Φτωχοί	Ποσοστό Φτώχειας
Μισθωτοί- Σύνολο	2,304	132	5,70%
Μισθωτοί- Πλήρης απασχόληση	2,187	111	5,10%
Μισθωτοί- Μερική απασχόληση	117	21	18,20%
Αυτοαπασχολούμενοι- Σύνολο	1,53	408	26,60%
Αυτοαπ/λούμενοι- Πλήρης απασχόλ	1,352	338	25,00%
Αυτοαπ/λούμενοι- Μερική απασχόλ	178	70	39,10%

¹⁵ Πηγή: Kikilias, E. et al. (2005)

ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	3,835	540	14,10%
ΑΝΕΡΓΟΙ	399	127	31,90%
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ	1735	460	26,50%
ΆΛΛΟΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΙ	2,307	576	258,00%

Το τμήμα Α του Πίνακα αποτελεί ένα τρόπο παρουσίασης της σχέσης εργασίας και φτώχειας από τη σκοπιά των νοικοκυριών, με κριτήριο την «ένταση απασχόλησης», δηλαδή την αναλογία των εργαζομένων ενηλίκων σε σχέση με το σύνολο των ενηλίκων εντός του νοικοκυριού. Παράλληλα, με κριτήριο την ηλικία του αρχηγού του νοικοκυριού, έχουμε διαιρέσει τα νοικοκυριά σε «εργάσιμης ηλικίας», δηλαδή με αρχηγό ηλικίας μικρότερης των 65 ετών, και «μη εργάσιμης ηλικίας», δηλαδή με αρχηγό ηλικίας 65 ετών και άνω. Με κριτήριο την ηλικία του αρχηγού του νοικοκυριού και την αναλογία των ενηλίκων εργαζομένων, τα νοικοκυριά «εργάσιμης ηλικίας» διαιρούνται σε τρεις μείζονες κατηγορίες «πλήρους», «μικτής» και «μηδενικής» απασχόλησης. Τα ποσοστά φτώχειας στα νοικοκυριά εργάσιμης ηλικίας (19,9%) είναι αρκετά χαμηλότερα σε σχέση με νοικοκυριά μη εργάσιμης ηλικίας (26,2%) και μεταξύ των νοικοκυριών εργάσιμης ηλικίας η ένταση απασχόλησης εντός των οικογενειών είναι ένας καθοριστικός παράγοντας του κινδύνου φτώχειας. Χαρακτηριστική είναι η ένδειξη ότι ο κίνδυνος φτώχειας στα νοικοκυριά μικτής απασχόλησης, δηλαδή με έναν εργαζόμενο μεταξύ περισσότερων ενηλίκων, είναι ελάχιστα μικρότερος από τον αντίστοιχο κίνδυνο σε νοικοκυριά όπου δεν εργάζεται κανείς ενήλικας.

ΠΙΝΑΚΑΣ-ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ¹⁶

Επίπεδο Εκπαίδευσης	Ομάδες ηλικιών						
	15-24 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45-54 ετών	55-64 ετών	65 + ετών	Σύνολο
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	45,6	37,41	43,55	39,78	34,02	45,61	43,57
Μερικές τάξεις του Δημοτικού	82,94	46,06	59,28	37,01	28,77	32,72	34,97
Απολυτήριο Δημοτικού	48,24	31,04	31,45	26,24	21,37	28,01	27,44
Απολυτήριο Γυμνασίου	27,47	20,34	23,69	14,28	21,31	10,36	21,63
Απολυτήριο Λυκείου	21,56	11,19	12,08	12,57	8,13	7,56	13,96
Απολυτήριο Ι.Ε.Κ.	12,69	8,59	5,83	4,25	12,75	9,43	8,91
Πτυχίο Τ.Ε.Ι.	6,36	5,52	1,81	5,64	12,9		5,05
Πτυχίο Α.Ε.Ι.	22,07	8	4,48	4,56	4,4	9,71	6,92
Μεταπτυχιακά		4,86					2,41
Διδακτορικό				9,43			2,18
Σύνολο	25,1	14,1	17,6	18,1	19,1	27,7	20,7

Ο πίνακας αφορά την εκπαιδευτική διάρθρωση των μελών των νοικοκυριών του δείγματος ηλικίας 15 ετών και άνω, οι φτωχοί εμφανίζουν χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο (δεν έχουν

¹⁶ Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. , ΕΚΚΕ. (ίδιες επεξεργασίες)

ολοκληρώσει την εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση) σε υπερδιπλάσιο σχεδόν ποσοστό σε σχέση με τους μη φτωχούς (61,61% σε σχέση με 36,63%). Αντίστοιχα οι φτωχοί του δείγματος εμφανίζουν κατά 3,5 φορές περίπου μικρότερα ποσοστά αποφοίτησης από την ανώτερη και ανώτατη εκπαίδευση¹⁷ σε σχέση με τους μη φτωχούς (6,01% σε σχέση με 21,36%). Επίσης από τα στοιχεία του πίνακα διαπιστώνεται ότι η μεγαλύτερη ποσοστιαία βαρύτητα συμμετοχής στο πληθυσμό των φτωχών έχουν τα άτομα με απολυτήριο δημοτικού (38,79%) και ακολουθούν τα άτομα με απολυτήριο λυκείου (19,15%), τα άτομα που δεν έχουν τελειώσει παρά μόνο μερικές τάξεις του δημοτικού (15,90%) και τα άτομα με απολυτήριο γυμνασίου (13,23%). Τέλος τα άτομα που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο εμφανίζουν παραπλήσια βαρύτητα συμμετοχής στη φτώχεια (6,92%) με τα άτομα ανώτερου ή ανώτατου εκπαιδευτικού επιπέδου (6,01%).

¹⁷ Στην κατηγορία αυτή για την οικονομία της ανάλυσης συμπεριλαμβάνονται οι πτυχιούχοι Ι.Ε.Κ., Τ.Ε.Ι., Α.Ε.Ι. και οι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων σπουδών.

Μέρος δεύτερο

Κεφάλαιο 1^ο

1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ

ΔΙΕΘΝΩΣ:

Μπροστά στη πρόκληση της καταπολέμησης της φτώχειας, η διεθνής κοινότητα απαντάει με τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας¹⁸. Πρόκειται για 8 ποσοτικοποιημένους αναπτυξιακούς στόχους με χρονικό ορίζοντα το 2015:

- Μείωση κατά το ήμισυ της απόλυτης φτώχειας και της πείνας.
- Εξασφάλιση πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για όλα τα παιδιά, αγόρια και κορίτσια.
- Προώθηση της ισότητας των φύλων και της χειραφέτησης των γυναικών.
- Μείωση κατά τα δύο τρίτα του ποσοστού θνησιμότητας των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών.
- Βελτίωση της περίθαλψης της μητέρας: μείωση κατά τρία τέταρτα του ποσοστού της μητρικής θνησιμότητας.
- Καταπολέμηση του AIDS, της ελονοσίας και άλλων σοβαρών νόσων ώστε να αρχίσει να αναστρέφεται η τωρινή τάση.
- Διασφάλιση της βιωσιμότητας του περιβάλλοντος: ενσωμάτωση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης στις εθνικές πολιτικές, αναστροφή της σημερινής τάσης όσον αφορά στην εξάντληση των περιβαλλοντικών πόρων, μείωση κατά το ήμισυ του ποσοστού του πληθυσμού που δεν έχει πρόσβαση σε πόσιμο νερό, βελτίωση της ζωής τουλάχιστον 100 εκ. κατοίκων παραγκουπόλεων μέχρι το 2020.

¹⁸ Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου(16-10-2007)έκθεση του ΟΗΕ του 2007

- Δημιουργία ενός δικτύου παγκόσμιας συνεργασίας για την ανάπτυξη: συνέχιση της δημιουργίας ενός ανοιχτού, πολυμερούς εμπορικού και χρηματοδοτικού συστήματος που θα βασίζεται σε προβλέψιμους και χωρίς διακρίσεις κανόνες.

Κύρια μέσα επίτευξης των στόχων αποτελούν η αύξηση της αναπτυξιακής βοήθειας, η διαγραφή των χρεών των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών και η συνεργασία με τις αναπτυσσόμενες χώρες για την προώθηση μεταρρυθμίσεων.

Παρά τα κάποια ενθαρρυντικά αποτελέσματα ακόμα και στην Υποσαχάρια Αφρική, με τη μείωση π.χ. του αριθμού των ανθρώπων που ζουν με λιγότερο από 1 δολάριο την ημέρα από 32% το 1990(1,25δισ)σε 19% το 2004(980εκ.),την αύξηση των εγγραφών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, σχετική πρόοδο στην ισότητα των φύλων και στον έλεγχο μεταδιδόμενων ασθενειών, οι περισσότερες χώρες, ιδιαίτερα της Αφρικής, βρίσκονται ακόμα μακριά από την επίτευξη των Στόχων της Χιλιετίας.

Αντίθετα, μεγάλη πρόοδος έχει σημειωθεί στις χώρες της ΝΑ Ασίας και ιδιαίτερα στη Κίνα ,το Βιετνάμ, τη Καμπότζη και το Λάος.

2. Βασικά συμπεράσματα άσκησης πολιτικής στην Ελλάδα

- 1) **Η αύξηση των κοινωνικών μεταβιβάσεων ή της αναπτυξιακής βοήθειας σε διεθνές επίπεδο δεν επαρκεί για να επαναφέρει μείωση του ποσοστού της φτώχειας, αλλά τείνει πολλές φορές να αποτελέσει μία σύγχρονη μορφή φιλανθρωπίας. Αυτό που προέχει είναι η αποτελεσματικότητα των μεταβιβάσεων αυτών.** Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην Ελλάδα όπου παρά τα 45 δις ευρώ(26,3% του ΑΕΠ) που προορίζονται για κοινωνικές μεταβιβάσεις, η αποτελεσματικότητά τους δεν είναι ορατή. Για κάθε ευρώ που δίνουμε, ο φτωχός παίρνει μόνο 40 λεπτά. Έτσι, ενώ το ποσοστό της φτώχειας χωρίς να υπολογίζονται οι κοινωνικές παροχές αγγίζει το 23%,με τη μέτρηση των κοινωνικών παροχών το ποσοστό αυτό πέφτει μόλις στο 20%.Οι αντίστοιχες τιμές στη Δανία είναι 29% και 10% και στη Σουηδία 17% και 9%.Τα μέσα που έχουμε χρησιμοποιήσει στην Ελλάδα για την καταπολέμηση της φτώχειας δεν έχουν αποδώσει. Οι αυξήσεις στο ΕΚΑΣ(Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων)και σε πάση φύσεως επιδόματα απαλύνουν ίσως την κατάσταση αλλά δεν δίνουν την απάντηση στο πρόβλημα. Το ίδιο μπορεί να πει κανείς για το Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής. Πρέπει να δημιουργηθεί ένας αξιόπιστος μηχανισμός παρακολούθησης και αποτίμησης των κοινωνικών μεταβιβάσεων σε συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού ώστε να βελτιωθεί η απόδοσή τους.

- 2) Σε αντιστοίχιση με τα αίτια, κύριο ζητούμενο είναι η τόνωση της απασχόλησης, η αύξηση των θέσεων εργασίας και η αύξηση των αποδοχών. Γι' αυτό απαιτούνται:
- **Ενεργές πολιτικές απασχόλησης**, ιδιαίτερα για τους νέους. Η αποτελεσματικότητα του ΟΑΕΔ παραμένει ανεπαρκής. Θα πρέπει να επιδιωχθεί η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και μέσω αναδιάρθρωσης της παραγωγής ιδιαίτερα σε σύγχρονους κλάδους έντασης εργασίας(σύγχρονες υπηρεσίες).
 - **Άνοιγμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και παροχή ευκαιριών σε ενήλικους για πρόσβαση στη δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση**(ενώ το 6,3% των πτυχιούχων βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας, το αντίστοιχο ποσοστό των αποφοίτων μόνο πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης αγγίζει το 27%).Είναι κρίμα που προγράμματα δια βίου εκπαίδευσης, όπως τα Προγράμματα Σπουδών Επιλογής(ΠΣΕ) που λειτούργησαν πολύ καλά την περίοδο 1997-2003,έχουν καταργηθεί. Παράλληλα το Άνοιχτό Πανεπιστήμιο χρειάζεται στήριξη για την περαιτέρω ανάπτυξή του, ενώ η βάση του δέκα έβαλε νέους φραγμούς στην πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- 3) **Το δημόσιο σύστημα υγείας θα πρέπει να διασφαλίζει την πρόσβαση σε όλους**, και ιδιαίτερα στα φτωχότερα στρώματα, σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και σε απομακρυσμένες γεωγραφικές περιοχές.
- 4) Στους τομείς κοινωνικής πρόνοιας και ασφάλισης θα πρέπει να έχουν **ενεργό συμμετοχή οι Δήμοι και οι Κοινότητες με τη διαμόρφωση αποτελεσματικού κοινωνικού δικτύου παρέμβασης** και τη δημιουργία υπηρεσιών μικρής κλίμακας που θα απευθύνονται στις περισσότερο ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

3. Μονογονεϊκές οικογένειες-Μέτρα για την αντιμετώπιση της περιθωριοποίησης

3.1 Νέες μητέρες, μόνες, φτωχές και αβοήθητες....¹⁹

Αγχωμένες, ανασφαλείς, φτωχές, μόνες και ελάχιστα ενσωματωμένες στον κοινωνικό πολιτισμικό και πολιτικό περίγυρο, χωρίς κοινωνικά επιδόματα και στήριξη του κράτους πρόνοιας οι γυναίκες κυριαρχούν ως αρχηγοί των μονογονεϊκών οικογενειών στα αστικά κέντρα.

Το γεγονός της μετακίνησης οφείλεται στις παραδοσιακές δομές που επικρατούν στην ύπαιθρο, αλλά με το ενθαρρυντικό στοιχείο ότι δεν παύει η στήριξη από το συγγενικό περιβάλλον. Πρόκειται για συμπεράσματα συγκριτικής έρευνας(που έγινε σε Ελλάδα και άλλες χώρες της ΕΕ) «Μονογονεϊκές Οικογένειες και Κοινωνικός Αποκλεισμός»που παρουσίασε η κ. Λάουρα Μαράτου-Αλιμπράντη, κοινωνιολόγος-ερευνήτρια του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών(ΕΚΚΕ) σε εκδήλωση του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας με θέμα: «Όχι πια γυναίκες στο περιθώριο».

3.2 Επιδόματα

Επιπροσθέτως στην Ελλάδα ο νόμος προβλέπει ότι τα επιδόματα των μονογονεϊκών οικογενειών δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν το ποσό των 280 ευρώ περίπου το μήνα(αφού αφαιρεθεί το ενοίκιο)και αυξάνεται για κάθε επιπλέον μέλος κατά 25 ευρώ. Το επίδομα για κάθε παιδί που μένει με την οικογένειά του ή με άλλη συγγενική οικογένεια είναι 50ευρώ.

¹⁹ Άρθρο της Μαίρης Πίνη στις 04-04-2001 στην εφημερίδα Ελευροτυπία βρέθηκε στο διαδίκτυο στις 04-09-2008 και στη διεύθυνση www.enet.gr/online/online_print?id=19519268

Τα επιδόματα που δίνει η χώρα μας στη μόνη μητέρα είναι από τα χαμηλότερα και δεν επαρκούν για την κάλυψη των στοιχειωδών δαπανών, πόσο μάλλον για τη συντήρηση παιδιών. Επίσης οι πολύπλοκες και χρονοβόρες διαδικασίες για τη χορήγησή τους καθιστούν τα μέτρα αναποτελεσματικά.

Φορείς της παιδικής προστασίας στη χώρα μας είναι τα υπουργεία Υγείας και Πρόνοιας, Δικαιοσύνης, Απασχόλησης, η εκκλησία και η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η τελευταία θα μπορούσε να παίζει καθοριστικό ρόλο με την ανάληψη καινοτόμων πρωτοβουλιών και τη συμβολή στην αναδιάρθρωση των υπάρχοντων θεσμών αντιμετώπισης των αναγκών.

4. Τα προγράμματα που παρέχει το δίκτυο²⁰:

- 1. Προγράμματα εθελοντικής εργασίας:** Παρέχεται εργασία σε τομείς της συντήρησης των χώρων και των δημοσίων κτιρίων, του περιβάλλοντος, των υπηρεσιών προς τις τοπικές κοινότητες και τα νοσοκομεία. Το πρόγραμμα αυτό βοηθά τα άτομα που δεν μπορούν να ανταποκριθούν άμεσα σε μια θέση εργασίας με τις δεσμεύσεις που αυτή χρειάζεται. Οι συμμετέχοντες εξακολουθούν να εξαρτώνται καθ' ολοκληρίαν από τις κοινωνικές παροχές και δεν μπορούν επανενταχθούν στο ασφαλιστικό σύστημα της κοινωνικής προστασίας, να αποκτήσουν δικαιώματα παροχών ανεργίας και συνταξιοδοτικών παροχών.
- 2. Επιδοτούμενη απασχόληση σε μη κερδοσκοπικές δραστηριότητες:** Πρόκειται για την πιο διαδεδομένη επιλογή στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι τοπικές αρχές στηρίζουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας, στις τοπικές και στις δημόσιες υπηρεσίες, ή αναλαμβάνουν οι ίδιες το ρόλο του εργοδότη. Η διάρκεια δεν υπερβαίνει το έτος.
- 3. Ειδικά κίνητρα** στους εργοδότες για προσλήψεις ατόμων που σχετίζονται με το Δίκτυο. Τα πιο συνηθισμένα είναι η επιδότηση ή η μείωση των κοινωνικών εισφορών στο πλαίσιο συμβάσεων ορισμένου χρόνου. Τα μέτρα αυτά ενθαρρύνουν τους εργοδότες περισσότερο σε σχέση με τα αντίστοιχα μέτρα που αφορούν τους ανέργους γενικώς.

²⁰ Άρθρο του Κώστα Παπαδή στην εφημερίδα το Βήμα 03-12-2000

- 4. Κατάρτιση μέσα στην επιχείρηση:** Είναι μικρής διάρκειας και συνοδεύεται από χρηματική αποζημίωση των εργοδοτών. Εξειδικεύεται για τους μακροχρόνια ανέργους με μια συμφωνία του εργαζομένου, του εργοδότη και της δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης. Υπογράφεται σύμβαση ένταξης για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο κατάρτισης, το κόστος της οποίας καλύπτει η δημόσια υπηρεσία απασχόλησης.
- 5. Προγράμματα επιδοτούμενης κατάρτισης** για μακροχρόνια ανέργους.
- 6. Πρόσθετο επίδομα** σε εργαζόμενους με μερική απασχόληση. Το επίδομα αυτό έχει συγκεκριμένη χρονική διάρκεια. Μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για εύρεση εργασίας, έστω και με μερική απασχόληση.
- 7. Ειδικό επίδομα ανεργίας** σε αυτούς που σε ηλικία άνω των 55 ετών καθίστανται άνεργοι. Ως τα 60 δικαιούνται το επίδομα, ενώ μετά τα 60 και ώσπου να λάβουν σύνταξη γήρατος θα λαμβάνουν «σύνταξη ανεργίας».

Τα προγράμματα του δικτύου που θα υλοποιήσει το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας είναι:

- 1. Επίδομα παιδικής μέριμνας:** Πρόγραμμα με αντικείμενο την οργάνωση της φύλαξης των παιδιών που διευκολύνει την πρόσβαση των γονέων στην απασχόληση ή στην κατάρτιση. Μπορεί να είναι χρηματικό προς την οικογένεια ή το Δίκτυο να αναλαμβάνει το κόστος φύλαξης των παιδιών σε παιδικούς σταθμούς.
- 2. Επίδομα μονογονεϊκής οικογένειας:** Το επίδομα αυτό χορηγείται ως κάποια συγκεκριμένη ηλικία του μικρότερου παιδιού της οικογένειας. Όταν ολοκληρωθεί ο χρόνος επιδότησης (το παιδί είναι 5 ετών και άνω), το Δίκτυο προτείνει εναλλακτικά προγράμματα με κύριο σκοπό την απασχόληση του γονέα.
- 3. Σχολικό επίδομα:** Χορηγείται από το Δίκτυο σε οικογένειες που αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα. Το ύψος του επιδόματος εξαρτάται από τον αριθμό των παιδιών της οικογένειας και η διάρκειά του θα πρέπει να είναι χρονικά ορισμένη.

4. **Στεγαστικό επίδομα** σε άτομα που βρίσκονται ξαφνικά σε ανάγκη. Η επιλεξιμότητα εξαρτάται από το οικογενειακό εισόδημα.
5. **Επίδομα κοινωνικής βοήθειας:** Καταβάλλεται για την κάλυψη εξόδων διαβίωσης, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για διατροφή, στέγαση, θέρμανση, έπιπλα, οικιακές συσκευές.
6. **Κουπόνια σίτισης και ένδυσης:** Παρέχονται σε οικογένειες που βρίσκονται σε ανάγκη και έχουν ένα τουλάχιστον μέλος ως άνεργο.
7. **Ειδικό επίδομα άμεσης προστασίας:** Καταβάλλεται σε οικογένειες με παιδιά οι οποίες αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα λόγω έκτακτων γεγονότων (φυσικές καταστροφές και λοιπά). Για τη χορήγηση επιδόματος εξετάζονται όλα τα περιουσιακά στοιχεία του νοικοκυριού.

4.1 Σε ποιους πολίτες απευθύνεται:

Δύο κατηγορίες συμπολιτών μας μπορούν να ενταχθούν με κάποιο τρόπο στα προγράμματα του «Δικτύου για τη φτώχεια και το κοινωνικό αποκλεισμό». Η πρώτη κατηγορία αφορά τα άτομα που συνδέονται (ή μπορούν να συνδεθούν) με την αγορά εργασίας. Ειδικότερα αυτά είναι:

Οι εργαζόμενοι με καθεστώς μερικής απασχόλησης ή εποχιακά ή ευκαιριακά απασχολούμενοι με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα. Οι φτωχοί εργαζόμενοι στο πρωτογενή τομέα (αγρότες, αλιείς, κτηνοτρόφοι). Οι φτωχοί εργαζόμενοι σε γεωγραφικά αποκλεισμένες περιοχές. Οι εργαζόμενοι πολύτεκνων οικογενειών με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα. Οι εργαζόμενοι που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές (σεισμοί, φωτιές, πλημμύρες). Οι εργαζόμενοι με σημαντικά κοινωνικά προβλήματα (αποφυλακισμένοι, ναρκομανείς, χαρτοπαίκτης κ.ά.). Οι άνεργοι και ειδικότερα μακροχρόνια άνεργοι χωρίς εισοδήματα. Τα άτομα με ειδικές ανάγκες που μπορούν να απασχοληθούν. Οι ηλικιωμένοι που δεν έχουν ακόμα εξασφαλίσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα και χωρίς άλλα εισοδήματα. Οι μειονότητες, οι τσιγγάνοι και οι παλιννοστούντες που μπορούν να εργαστούν. Οι μετανάστες.

Στη δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνονται τα άτομα που χρήζουν αρωγής αλλά δεν μπορούν να εργαστούν (να συνδεθούν με την αγορά εργασίας). Συγκεκριμένα:

Οι ηλικιωμένοι που ζουν μόνοι τους με χαμηλές συντάξεις. Τα μικρά παιδιά που δεν έχουν πόρους (παιδική φτώχεια, όπως π.χ. τα ορφανά). Τα άτομα με ειδικές ανάγκες που δεν μπορούν να απασχοληθούν. Οι χρονίως ασθενείς. Άτομα μειονοτήτων (π.χ. τσιγγάνοι) που δεν μπορούν να εργαστούν και δεν έχουν άλλα εισοδήματα. Οι παλιννοστούντες, αλλά και οι μετανάστες που δεν μπορούν να εργαστούν. Οι μονογονικές οικογένειες με παιδιά και με χαμηλό εισόδημα. Οι οικογένειες που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές (σεισμοί, φωτιές, πλημμύρες).

Στην πρώτη περίπτωση, όπου τα άτομα μπορούν να εργαστούν, το Υπουργείο Εργασίας θα αναλάβει τα αντίστοιχα προγράμματα την υποστήριξη των ομάδων αυτών, ενώ στη δεύτερη περίπτωση θα επιδοτούνται από το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας. Ωστόσο είναι δυνατή η ένταξη μιας οικογένειας και στις δύο κατηγορίες προγραμμάτων όταν συντρέχουν ειδικοί λόγοι, όπως π.χ. φτωχή οικογένεια με άνεργο πατέρα και παιδιά που πηγαίνουν σχολείο ή σπουδάζουν. Στις περιπτώσεις αυτές είναι δυνατή η ένταξη του αρχηγού του νοικοκυριού στα προγράμματα κατάρτισης και απασχόλησης (Υπουργείο Εργασίας) και παράλληλα η ενίσχυση της οικογένειας με κάποιο σχολικό επίδομα (Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας).

5. Πρόγραμμα «Εκπαίδευση-Κοινωνικός Αποκλεισμός-Πορνεία-Μετανάστευση»²¹

5.1 Στόχος του προγράμματος:

Σκοπός του προγράμματος είναι η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, της ανεργίας, τη μετανάστευση και την πορνεία. Ιδιαίτερα με το πρόγραμμα επιδιώκονται τα εξής:

- 1) Υποστήριξη ευαίσθητων ομάδων γυναικών, πιθανών θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης-η ευαισθητοποίηση και ενημέρωσή τους σε θέματα
 - i. Ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ισότητας των φύλων και στερεοτύπων
 - ii. Μετανάστευσης που είναι πιθανόν να σχετίζεται με τη σεξουαλική εκμετάλλευση

²¹ Πηγή www.isotita.gr/index.php/docs/87 20-08-2008

- iii. Σεξουαλικής υγείας και δικαιωμάτων και
 - iv. Επαγγελματικού προσανατολισμού και γυναικείας απασχόλησης για την επίτευξη της στρατηγικής μείωσης της φτώχειας
- 2) Εκπαίδευση και υποστήριξη του προσωπικού των Εταιριών Οικογενειακού Προγραμματισμού(ή αντίστοιχα με Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που ασχολούνται με συναφή ζητήματα) για την καλύτερη υποστήριξη και ενημέρωση των τοπικών φορέων κυβερνητικών και μη για την ενημέρωση της ομάδας στόχου
 - 3) Η προώθηση πολιτικών απασχόλησης και πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων(γυναικείοι συνεταιρισμοί κ.ά.) και
 - 4) Η ενεργοποίηση περιφερειακών επιτροπών ισότητας αρμόδιων φορέων και μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Πολιτικές κοινωνικής προστασίας για τα άτομα άνω των 50 ετών²²

Το ΕΚΑΣ, η συνταξιοδότηση των ανασφάλιστων ηλικιωμένων, οι αυξήσεις στη βασική σύνταξη του ΟΓΑ, το επίδομα στεγαστικής συνδρομής, το επίδομα των μακροχρόνιων ανέργων ηλικίας 45-65 ετών, η επιδότηση ενοικίου είναι τα κύρια μέτρα οικονομικής στήριξης της πολιτείας για την ευάλωτη κοινωνική ομάδα των ανθρώπων άνω των 50 ετών.

Τα προγράμματα του κοινωνικού και θεραπευτικού τουρισμού του Οργανισμού της Εργατικής Εστίας και του ΕΟΤ(Εθνικός Οργανισμός Τουρισμού).Επίσης οι δομές και τα προγράμματα για την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης και φροντίδας αυξήθηκαν σημαντικά στο σύνολο της χώρας. Αυτά είναι το πρόγραμμα «Βοήθεια Στο Σπίτι»,η τηλεβοήθεια, τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) και οι μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων.

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τον Κοινωνικό Αποκλεισμό

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τον κοινωνικό αποκλεισμό προβλέπει:

- Κατώτερη σύνταξη του ΙΚΑ και του ΟΓΑ.
- Αναλυτική ενημέρωση για το ΕΚΑΣ.
- Προγράμματα στεγαστικής συνδρομής.
- Επίδομα αναπηρίας.
- Επίδομα οικονομικής ή ασφαλιστικής κάλυψης των μακροχρόνια ηλικιωμένων ανέργων.

²² Πηγή www.isotita.gr/index.php/docs/87 20-08-2008

- Προσφορές του Οργανισμού Εργατικής Εστίας και του Λογαριασμού Αγροτικής Εστίας για ταξίδια μέσω του κοινωνικού τουρισμού, αλλά και πολιτιστικά δρώμενα (θέατρο, βιβλία, κνηματογράφος).
- Επιδότηση ενοικίου από τον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας σε οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα.
- Προνοιακές παροχές στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας (ΔΕΗ-ΟΤΕ).
- Προγράμματα κοινωνικού τουρισμού του ΕΟΤ του θεραπευτικού τουρισμού και των κατασκηνώσεων.
- Προγράμματα Μαζικού Αθλητισμού.
- Κάρτες Πολιτισμού για δωρεάν επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους

Δωρεάν νομική βοήθεια σε πολίτες χαμηλού εισοδήματος.

6. Προγράμματα Προσωρινής Φιλοξενίας σε Πρόσφυγες Αιτούντες Άσυλο

Το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι η Εθνική Διαχειριστική Αρχή του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων. Διανύουμε την νέα περίοδο λειτουργίας του Ταμείου 2005-2010.

Στο πλαίσιο αυτό έχουν αναπτυχθεί προγράμματα προσωρινής φιλοξενίας Αιτούντων Άσυλο-Προσφύγων και Παραμενόντων για ανθρωπιστικούς λόγους σε Κέντρα Υποδοχής Αλλοδαπών τα οποία λειτουργούν σε συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και η οργανική τους δύναμη ανέρχεται σε 1045 άτομα τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων και από τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Έχει εξασφαλιστεί επίσης η υγειονομική περίθαλψη των αιτούντων άσυλο και των λαθρομεταναστών με στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας και την τήρηση των κανόνων υγιεινής διαβίωσης.

6.1 Προστασία Προσφύγων

Για τη διαμονή, σίτιση και κοινωνική υποστήριξη των προσφύγων λειτουργούν από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης τα ακόλουθα κέντρα (με πλήρη χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό και λειτουργία από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις):

- **Κέντρο Σπερχειάδας Φθιώτιδας** δυναμικότητας 100 ατόμων. Χρηματοδοτείται πλήρως από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και λειτουργεί από τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό.

Στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων λειτουργούν τα ακόλουθα κέντρα:

- **Ελληνικό Ινστιτούτο Αλληλεγγύης και Συνεργασίας**
- **Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες**

Παροχή νομικής συνδρομής κατά τα διοικητικά και δικαστικά διαβήματα στους αιτούντες άσυλο και παροχή αρχικού προσανατολισμού.

Το πρόγραμμα αφορά στην παροχή νομικής στήριξης στους αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα σε όλα τα στάδια για την απόκτηση της προσφυγικής ιδιότητας μέσω:

- δωρεάν νομικής συνδρομής, βοήθειας και εκπροσώπησης στους αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα (α) στον πρώτο βαθμό, και (β) στην επιτροπή ή ενώπιον δικαστηρίου ή άλλων αρχών, ανάλογα με την αξιολόγηση και τις ανάγκες κάθε περίπτωσης (on merit).

- σε περιπτώσεις μαζικών αφίξεων στα σύνορα και σε συνεννόηση με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ και τα συναρμόδια Υπουργεία, διοργάνωση επειγουσών αποστολών (διερμηνείς, δικηγόροι) για παροχή επιτόπου νομικής αρωγής και αξιολόγησης των περιπτώσεων.
- συντήρηση πανελλαδικού δικτύου νομικής βοήθειας για παροχή αποτελεσματικής συνδρομής σε αιτούντες άσυλο.
- Παρακολούθηση πολιτικών / νομοθετικών εξελίξεων και διοργάνωση/ συμμετοχή σε ενημερωτικά σεμινάρια.
- **Ίδρυμα Κοινωνικής Εργασίας**

Το ΝΕΦΕΛΗ είναι το πρόγραμμα υποδοχής και ένταξης αιτούντων άσυλο και αφορά στη δημιουργία οργανωμένης και εποπτευόμενης στέγασης, δηλαδή ενοικίαση διαμερισμάτων 2-3

δωματίων στα οποία διαβιούν αιτούντες άσυλο ανά ομάδες για να αντιμετωπιστούν οι αυξανόμενες ανάγκες στέγασης λόγω της συνεχούς εισροής αιτούντων άσυλο στη χώρα μας.

Ο βασικός σκοπός του προγράμματος είναι να αποτελέσει μια πρωτοπόρα λύση στο πρόβλημα υποδοχής και ενσωμάτωσης προσφύγων , σε συνθήκες ημιαυτόνομης διαβίωσης δίνοντας εξ αρχής τη δυνατότητα να προωθηθεί η ένταξη μέσα στην ίδια την τοπική κοινότητα. Στόχος είναι η αποφυγή γκετοποίησης και ιδρυματοποίησης που παρατηρείται στα μεγάλα κέντρα υποδοχής.

Οι πρόσφυγες διαμένουν στα διαμερίσματα υπό τη σθεναρή εποπτεία του ΙΚΕ με κάλυψη των εξόδων διαμονής , τροφής και μετακίνησης για ορισμένο χρονικό διάστημα. Τους παρέχεται συνεχής ψυχοκοινωνική υποστήριξη, συμβουλευτική και πληροφόρηση/ ενημέρωση σε θέματα πρακτικά & καθημερινής διαβίωσης , όπως νομικών θεμάτων , υγείας , εργασίας, εκπαίδευσης κλπ. Παράλληλα, εντάσσονται σε προγράμματα εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας , ενώ μέσω των επαφών με την τοπική κοινότητα προωθείται η εκπαίδευση και η επαγγελματική τους αποκατάσταση.

- **Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης Θεσσαλονίκης**
- **Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός**

Πολυδύναμο Κέντρο Κοινωνικής Στήριξης και Ενσωμάτωσης Προσφύγων.

Το Κέντρο αποσκοπεί στην υποστήριξη και ενίσχυση των προσφύγων και αιτούντων άσυλο για την αποτελεσματική ένταξή τις στην ελληνική κοινωνία. Ειδικότεροι στόχοι του προγράμματος είναι:

- υλική και σε ορισμένες περιπτώσεις οικονομική βοήθεια
- πληροφόρηση , συμβουλευτική , ψυχολογική υποστήριξη
- διευκόλυνση στην πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας
- δυνατότητες για δημιουργική έκφραση , για ενεργοποίηση δικτύων μεταξύ τις αλλά και με την κοινότητα
- ανάπτυξη καλλιτεχνικών και δημιουργικών δεξιοτήτων
- διατήρηση τις πολιτιστικής ταυτότητας και παράδοσης των προσφύγων
- ενημέρωση, ευαισθητοποίηση τις κοινής γνώμης για θέματα προσφύγων

- ενίσχυση του υπάρχοντος συστήματος ενσωμάτωσης

Σε όλα τα παιδιά που φιλοξενούνται στα κέντρα υποδοχής προσφύγων παρέχεται η δυνατότητα εκμάθησης τις Ελληνικής γλώσσας. Έχουν πρόσβαση σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Επίσης τους παρέχεται νομική, ψυχολογική, κοινωνική και συμβουλευτική στήριξη. Για την ψυχαγωγία, συνεύρεση, επικοινωνία και έκφραση των παιδιών λειτουργούν εργαστήρια ραπτικής, κεραμικής, ζωγραφικής, χορού και μουσικής.

Σημειώνεται ότι ο αριθμός των αιτούντων άσυλο δεν είναι σταθερός και ούτε μπορεί να προβλεφθεί. Παρουσιάζει τις σαφώς ανοδικές τάσεις από τις αρχές της δεκαετίας του 90 όπου από 2672 αιτήσεις το 1991 φτάσαμε τις 5499 το 2001, τις 8178 το 2003 και τις 8059 το 2004.

Το έτος 2004 σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης υλοποιήθηκε πρόγραμμα εθελοντικού επαναπατρισμού αλλοδαπών αιτούντων άσυλο.

Σε περίπτωση που τα ανωτέρω κέντρα είναι γεμάτα και χρειαστεί να παρασχεθεί φιλοξενία, ενεργοποιούμε το πρόγραμμα φιλοξενίας σε Ξενοδοχεία με το Ελληνικό Συμβούλιο Προσφύγων το οποίο επιχορηγούμε από τον κρατικό προϋπολογισμό.

- **Διακρατικό Πρόγραμμα “Join-In Mainstreaming of equality and non discrimination”** σε συνεργασία με τις χώρες: Σουηδία, Φιλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Ουγγαρία.
- **Πρόγραμμα “Equality of Health”** σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, το Πάντειο Πανεπιστήμιο και τις χώρες Ιταλία και Φιλανδία.

- **Κοινωνικά Αδύναμοι**

Το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται στους πολίτες που πλήττονται από θεομηνία και σε συνεργασία με την οικεία Νομαρχία χορηγεί:

1. Σκηνές και κουβέρτες για την προσωρινή στέγασή τους
2. Οικονομική ενίσχυση ποσού 586,94 Ευρώ σε κάθε οικογένεια για την κάλυψη των πρώτων αναγκών τους

3. Εκτός των 586,94 Ευρώ που δίνονται για την κάλυψη των πρώτων αναγκών, οι οικογένειες που υπέστησαν ζημιά και είναι πολύτεκνες, ενισχύονται με επιπλέον 589,94 Ευρώ.
4. Επιπλέον οικονομική ενίσχυση 589,94 Ευρώ λαμβάνουν και οι πληγείσες οικογένειες για κάθε μέλος τους που είναι άτομο με ειδικές ανάγκες και επιδοτείται από την Πρόνοια
5. Οικονομική ενίσχυση ποσού μέχρι 5.869,41 Ευρώ κατά νοικοκυριό, για την επισκευή κύριας οικίας ή αντικατάσταση οικοσκευής.
6. Οικονομική ενίσχυση 4.402,05 Ευρώ σε άτομα που υπέστησαν αναπηρία από τραυματισμό στη θεομηνία.
7. Επίσης σε εφαρμογή του Άρθρου 18 του Ν. 2768 / 99 με Κοινή Υπουργική Απόφαση, επιτρέπεται η καταβολή έκτακτης οικονομικής βοήθειας στις οικογένειες όσων έχασαν τη ζωή τους εξαιτίας σεισμού ή άλλων φυσικών φαινομένων.

Συγκεκριμένα, οι πληγέντες από θεομηνία υποχρεούνται –προκειμένου να τύχουν δικαιούχοι των προαναφερόμενων οικονομικών ενισχύσεων- να υποβάλουν τη σχετική αίτηση στην οικεία Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση (Δ/ση Πρόνοιας), μέσα σε ένα (1) μήνα από την ημερομηνία του συμβάντος.

Επίσης σε άτομα ή οικογένειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα ένδειας λόγω έκτακτης ανάγκης, δίνεται ενίσχυση ποσού:

1. Μέχρι 234,78 Ευρώ σε όλες τις περιπτώσεις
2. Μέχρι 586,94 Ευρώ όταν η οικογένεια που αντιμετωπίζει το πρόβλημα είναι και πολύτεκνη.

Τα στοιχεία των δικαιούχων τηρούνται από τις κατά τόπους Δ/σεις Πρόνοιας.

- **Παλινοστούντες Έλληνες**

1. Εφάπαξ χρηματικό βοήθημα 117,39 Ευρώ για την κάλυψη εξόδων πρώτης εγκατάστασης
2. Εφάπαξ χρηματικό βοήθημα 176,08 Ευρώ για τη μεταφορά οικογενειακής οικοσκευής
3. Εφάπαξ χρηματικό βοήθημα 146,73 Ευρώ για όσες οικογένειες παλινοστούντων εγκαθίστανται σε ακριτικές περιοχές
4. Κάλυψη μεταφοράς σορού 293, 43 Ευρώ (αφορά επαναπατριζόμενους)

5. Μηνιαίο οικονομικό βοήθημα 35,22 Ευρώ στους συμπληρώσαντες το 60^ο έτος της ηλικίας τους ή ανίκανους για εργασία, οικονομικά αδύνατους.

Οι παραπάνω δαπάνες διατίθενται από τον προϋπολογισμό των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων της χώρας.

- Έλληνες Τσιγγάνοι

Πρόγραμμα Προάσπισης – Προαγωγής Υγείας Ελλήνων Τσιγγάνων

Απευθύνεται σε τσιγγάνους που μεταστεγάζονται σε οργανωμένους οικισμούς, ενώ με κινητές μονάδες γίνεται κοινωνική και ιατρική παρέμβαση σε μετακινούμενους πληθυσμούς.

Στα πλαίσια των μέτρων «**Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης**» (ΤΠΑ) και «**Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις για την Αστική Ανάπτυξη**» δημιουργούνται Ιατροκοινωνικά Κέντρα τα οποία παρέχουν υπηρεσίες πρόληψης, βασικής πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας και πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας καθώς και διευκόλυνση πρόσβασης των Ελλήνων Τσιγγάνων στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, την εξοικειωσή τους με τις δημόσιες υπηρεσίες και την κοινωνική τους ένταξη. Ανάλογες υπηρεσίες παρέχονται στους μετακινούμενους πληθυσμούς από κινητές μονάδες.

- Δράσεις Κινητών Μονάδων

Στα πλαίσια του Προγράμματος «**Προάσπιση και Προαγωγή Υγείας και Κοινωνική Ένταξη των Ελλήνων Τσιγγάνων**», το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης συνεργαζόμενο με το ΚΕΕΛ, τις Δ.Υ.ΠΕ της χώρας, τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις (Δ/νσεις Υγείας και Δ/νσεις Κοινωνικής Πρόνοιας) καθώς και τους Δήμους της χώρας, έκανε:

Ιατρική παρέμβαση

1. Από το Μάρτιο 2003 έως το Φεβρουάριο 2004, οι κινητές μονάδες επισκέφτηκαν σε ολόκληρη την επικράτεια 79 οικισμούς Ρ/Τ, εξετάστηκαν 7.900 παιδιά και διενεργήθηκαν 35.800 εμβολιασμοί συνολικά. Υπολογίζουμε ότι ο αριθμός των εξετασθέντων παιδιών αντιπροσωπεύει το 85% του τσιγγάνικου παιδικού πληθυσμού της χώρας.
2. Από τον Ιούνιο του 2004 έως και τον Δεκέμβριο του 2004 έγινε επίσκεψη στους καταυλισμούς των Ελλήνων Τσιγγάνων όπου εμβολιάστηκαν συνολικά 750 παιδιά και έγιναν περίπου 1800 πολλαπλά εμβόλια. Επίσης εξετάστηκαν περίπου 170 ενήλικες. Οι επισκέψεις πραγματοποιήθηκαν στις εξής περιοχές:
 - Ασπρόπυργος Αττικής
 - Καρδίτσα
 - Σοφάδες Καρδίτσας
 - Τρίκαλα
 - Πάτρα Αχαΐας
 - Καλαμάτα Μεσσηνίας
 - Κατερίνη Πιερίας
 - Λαμία Φθιώτιδας
3. Λόγω των ειδικών συνθηκών διαβίωσης των Τσιγγάνων, πέρα των κρατικών εμβολίων αγοράζονται και γίνονται τα εμβόλια ENZERIX Ηπατίτιδας και HIBERIX ή ACT-NIB Αιμόφιλου. Από τον Οκτώβριο του 2003 εντάσσεται στο πρόγραμμα κινητή μονάδα (η οποία ανήκει στο Νοσοκομείο Φιλιατών) και η οποία επισκέπτεται περιοχές της Αλβανίας για γυναικολογικό έλεγχο.

Από τον Ιούνιο του 2004 έχουν γίνει επισκέψεις σε 15 καταυλισμούς, έχουν πραγματοποιηθεί 2580 εμβόλια συνολικά σε 1114 παιδιά και 18 παραπομπές περιστατικών που χρήζουν υγειονομικής ή κοινωνικής παρέμβασης.

Επίσης έγιναν παραπομπές σε Νοσοκομεία της χώρας όσες φορές κρίθηκε απαραίτητο.

- Κοινωνική Παρέμβαση

1. Έγιναν παραπομπές ατόμων και οικογενειών στις κοινωνικές Υπηρεσίες και τις Δ/νσεις Πρόνοιας των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, καθώς επίσης και στον Ο.Α.Ε.Δ. για ανεύρεση εργασίας.

2. Έγινε εισαγωγή εγκαταλελειμμένων παιδιών σε ιδρύματα και εισαγωγή ανάπηρων παιδιών σε Κέντρα Αποκατάστασης.
3. Παρασχέθηκαν υπηρεσίες Οικογενειακού Προγραμματισμού και αναπτύχθηκαν άλλες Κοινωνικές Δράσεις.
4. Τέλος στα πλαίσια του Μέτρου 3.1 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υγεία – Πρόνοια» του Γ' κοινοτικού πλαισίου Στήριξης (2000-2006), προσλαμβάνονται από τους Δήμους κοινωνικοί επιστήμονες για τη δημιουργία Δικτύου Κοινωνικών Υπηρεσιών που θα παρέχουν υποστηρικτικές υπηρεσίες κοινωνικο-οικονομικής (επαν)ένταξης σε άτομα που απειλούνται ή πλήττονται με αποκλεισμό κυρίως από την αγορά εργασίας, ανάμεσά τους και οι Τσιγγάνοι.

Μέχρι σήμερα έχουν γίνει επισκέψεις σε 53 οικισμούς Τσιγγάνων στις εξής Περιφέρειες: Αττικής Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας, Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, Θεσσαλίας, Β. αιγαίου και Κρήτης.

- **Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (ΕΚΑΚΒ)**

Το Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας είναι αυτοτελές ΝΠΔΔ με έδρα την Αθήνα και υπάγεται στον έλεγχο του Υπουργείου Υγείας & Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Σκοπός του είναι ο συντονισμός του δικτύου παροχής υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης σε άτομα, οικογένειες και πληθυσμιακές ομάδες που διέρχονται έντονη συναισθηματική κρίση ή περιέρχονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Ειδικότερα οι υπηρεσίες που παρέχει περιλαμβάνουν:

- Συμβουλευτική πληροφόρηση και ενημέρωση για θέματα πρόνοιας
- Ψυχολογική υποστήριξη σε άτομα, οικογένειες και ομάδες
- Προσωρινή φιλοξενία σε ξενώνες σε άτομα που βιώνουν κάποια κρίση ή περιέρχονται σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης
- Συντονισμό και διαμεσολάβηση για πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής αλληλεγγύης που προσφέρονται από άλλους φορείς, μη κερδοσκοπικές εταιρείες και μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Επίσης υλοποιούνται:

- **Πρόγραμμα Ιατρικής και Κοινωνικής Παρέμβασης** στα κρατητήρια αλλοδαπών γυναικών στην Αμυγδαλέζα Αττικής σε συνεργασία με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.
- **Πρόγραμμα Εθελοντικού Επαναπατριsmού Θυμάτων Σωματεμπορίας (Trafficking)** σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης
- **Εθελοντισμός και Πιστοποίηση Φορέων**

Υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικής Αλληλεγγύης και σε συνεργασία με το ΕΣΥΚΦ, προωθείται η πιστοποίηση των φορέων που έχουν εγγραφεί στο Εθνικό και Νομαρχιακό Μητρώο Φορέων ιδιωτικού τομέα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, η οποία βρίσκεται στο στάδιο της ολοκλήρωσής της.

Προωθούνται δράσεις για την ανάπτυξη και προβολή του εθελοντισμού σε όλη τη χώρα για τον τομέα της κοινωνικής φροντίδας.

Κάθε χρόνο με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Εθελοντισμού (5 Δεκεμβρίου) το ΥΥΚΑ σε συνεργασία με την ΕΡΤ βραβεύει εθελοντικούς φορείς από κάθε νομό της Ελλάδας σε ειδική πανηγυρική εκδήλωση.²³

Κεφάλαιο 2^ο

Η Περιφέρεια στερεάς Ελλάδας²⁴

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας βρίσκεται στο κέντρο της χώρας, συνορεύει προς Βορρά με Θεσσαλία και προς Νότο με την Αττική. βρέχεται ανατολικά από το Αιγαίο Πέλαγος και τον Ευβοϊκό Κόλπο και Νότια με τον Κορινθιακό Κόλπο. αποτελείται από τους νομούς **Βοιωτίας**,

²³ Όλα τα παραπάνω προγράμματα αντλήθηκαν από την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος και από ίδια επεξεργασία

²⁴ Περιοδικό "ΕΠΙΛΟΓΗ", Νομοί, 2002

Εύβοιας, Ευρυτανίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας, καταλαμβάνει συνολική

έκταση 15.549τ.χλμ.(ποσοστό 11,8% της συνολικής έκτασης της χώρας). Έχει έδρα τη Λαμία, πρωτεύουσα του νομού Φθιώτιδας. Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας διαθέτει αναπτυγμένη γεωργία, κτηνοτροφία και τουριστικούς πόρους που προσφέρονται για συνδυασμό χειμερινού, θαλασσινού, ιαματικού και αγροτουρισμού.

Το μεγαλύτερο τμήμα της Περιφέρειας είναι ορεινό ή ημιορεινό(ποσοστό 47,4% και 31,8% αντίστοιχα της συνολικής έκτασης) ενώ το πεδινό είναι μόνο 20,8% της έκτασης. Οι ορεινές περιοχές της Περιφέρειας είναι από τις πιο μειονεκτικές της χώρας.

Το υπέδαφος της Στερεάς Ελλάδας είναι πλούσιο σε κοιτάσματα μετάλλου(μαγνησίτης, σιδηρονικέλιο, βωξίτης, δολομίτης), σε μάρμαρο και χρώμιο, τα οποία δεν αξιοποιούνται επαρκώς.

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανέρχεται σε 605.329 κατοίκους σύμφωνα με την επίσημη Απογραφή Πληθυσμού της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος για το 2001 και αντιστοιχεί στο 5,52% του συνολικού πληθυσμού της χώρας.

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, παρουσιάζει παράλληλη εξέλιξη με αυτή του συνόλου της χώρας, όσον αφορά την αύξηση της απασχόλησης του τριτογενή τομέα και την παράλληλη μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα. Η αυξημένη συμμετοχή της απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα, στο σύνολο της απασχόλησης της Περιφέρειας ερμηνεύεται από την ύπαρξη σημαντικής βιομηχανικής δραστηριότητας στην Περιφέρεια, όπως είναι οι μεγάλες βιομηχανικές μονάδες επεξεργασίας ορυκτών πόρων, καθώς και μεγάλος αριθμός μεταποιητικών μονάδων εγκατεστημένων κυρίως στον άξονα Χαλκίδας-Θήβας. Οι ίδιες τάσεις παρατηρούνται και στο σύνολο της Ε.Ε όπου η απασχόληση στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα μειώνεται ελάχιστα, με παράλληλη αύξηση του τριτογενή τομέα. Το 2001 σε επίπεδο Ε.Ε ο πρωτογενής τομέας απασχολεί το 4,16%, ο δευτερογενής τομέας το 28,69% και ο τριτογενής στο 67,14%.

Ο **πρωτογενής τομέας** αποτελεί βασική πηγή εισοδήματος και απασχόλησης για μεγάλο μέρος πληθυσμού και καθοριστικό παράγοντα για την διατήρηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής των περιοχών της υπαίθρου, παρά τη συνεχή φθίνουσα πορεία του.

Στη Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας παράγεται το 23% της συνολικής παραγωγής της τομάτας της χώρας, όπου και κατέχει και την πρώτη θέση μεταξύ των Περιφερειών της χώρας, το 16% της συνολικής παραγωγής βάμβακος (τρίτη θέση), το 12% του καπνού(τρίτη θέση), το 11% της

πατάτας(τέταρτη θέση),το 6% του ελαιολάδου (πέμπτη θέση)και το 12% της παραγωγής σίτου(τέταρτη θέση),με βάση στατιστικά στοιχεία του 2001.Σημαντική είναι και η παραγωγή προϊόντων ζωικής προέλευσης στην Περιφέρεια, όπου παράγονται το 13% του συνόλου της εγχώριας παραγωγής κρέατος, το 15,6% της συνολικής παραγωγής σε μέλι και το 28,1% των ψαριών εσωτερικών υδάτων.(Περιοδικό "ΕΠΙΛΟΓΗ",Νομοί,2002).

Η κτηνοτροφία διαδραματίζει δευτερεύοντα, αλλά σημαντικό ρόλο στη Περιφερειακή οικονομία. Οι κύριες μορφές άσκησης της κτηνοτροφίας είναι η εκτατική που αφορά κυρίως νομαδική προβατοτροφία που είναι συγκεντρωμένη περισσότερο στις ορεινές περιοχές της Φθιώτιδας και της Εύβοιας και η εντατική-ενσταβλισμένη κτηνοτροφία, που αφορά κυρίως τα πουλερικά και τους χοίρους και λιγότερο τα βοοειδή και είναι συγκεντρωμένη στη κεντρική Εύβοια και στη Ν.Α Βοιωτία δηλαδή σε περιοχές που γειτνιάζουν με το μεγάλο κέντρο της κατανάλωσης της Αθήνας.

Τα δάση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας καλύπτουν σημαντικό ποσοστό της συνολικής της έκτασης και ανέρχεται σε 25% περίπου δηλαδή ποσοστό μεγαλύτερο εκείνου που αντιστοιχεί σε επίπεδο χώρας(22%).Τα είδη που κυριαρχούν είναι το Έλατο και το Πεύκο και είναι συγκεντρωμένα κυρίως στην Ευρυτανία, Β. Εύβοια και στους ορεινούς όγκους της Φωκίδας και της Φθιώτιδας. Τα δάση εξασφαλίζουν απασχόληση και εισόδημα σε τμήμα του πληθυσμού των ορεινών οικισμών μέσω της παραγωγής τεχνικής ξυλείας, ρητίνης, καυσόξυλων και των ελάτων διακόσμησης κ.λπ. και προσφέρονται για τις δραστηριότητες της θήρας και του ορεινού τουρισμού(χειμερινού και θερινού).

Η αλιεία ανοικτής θάλασσας στην Περιφέρεια είναι περιορισμένη, παρά τις δυνατότητες που έχουν οι κόλποι του Ευβοϊκού, του Μαλιακού και του Κορινθιακού, λόγω μη ορθολογικής διαχείρισης των αλιευτικών πόρων και ελλιπούς προστασίας τους από τα αστικά και βιομηχανικά κέντρα. Σημαντική είναι η ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών, που αποτελεί δυναμικό αναπτυσσόμενο κλάδο τα τελευταία χρόνια.

Ο δευτερογενής τομέας αποτελεί την κατεξοχήν παραγωγική δραστηριότητα της Περιφέρειας, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση του Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος κατά 42,3%. Σημειώνεται επίσης ότι ο δευτερογενής τομέας παρουσιάζει μία ελαφρά ενδυνάμωση, σε σχέση με την περίοδο οριστικοποίησης του προγραμματικού σχεδιασμού.

Ο τριτογενής τομέας είναι ο τομέας που παρουσιάζει τον μεγαλύτερο δυναμισμό. Στον τριτογενή τομέα και ιδιαίτερα του χονδρικού και λιανικού εμπορίου παρατηρείται συνεχής ενίσχυση του ρόλου του στην οικονομία της Περιφέρειας, με τη μεγαλύτερη συγκέντρωση των καταστημάτων να συναντάται στα αστικά κέντρα (Λαμία, Χαλκίδα, Λιβαδειά και Θήβα).

Η Περιφέρεια έχει δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης που οφείλονται στην ύπαρξη σημαντικών αρχαιολογικών βυζαντινών χωρών, τη φυσική ομορφιά που χαρακτηρίζει ιδιαίτερα τους νομούς Ευρυτανίας και Φωκίδας, την ελλιπή μέχρι τώρα εκμετάλλευση των ιαματικών πηγών και λουτροπόλεων που διαθέτει και τη γεωγραφικής της θέσης. Τουριστικά αξιοποιήσιμες περιοχές της Περιφέρειας αποτελούν:

- ❖ Παραθαλάσσιες περιοχές: Όλες σχεδόν οι παραλίες της Εύβοιας και ειδικότερα της Β. Εύβοιας, οι περιοχές Καμένων Βούρλων-Αρκίτσας-Θεολόγου και Ραχών-Γλύφας, ολόκληρη η παραλία του νομού Φωκίδας από την Ιτέα μέχρι τις εκβολές του Μόρνου καθώς και τμήματα της Εύβοιας
- ❖ Ορεινές περιοχές: Σχεδόν ολόκληρη η Ευρυτανία, τμήματα των νομών Φωκίδας, Φθιώτιδας και Βοιωτίας που βρίσκονται στους ορεινούς όγκους του Παρνασσού, της Γκιώνας των Βαρδουσιών και της Οίτης, καθώς και τμήματα της Εύβοιας
- ❖ Ιστορικοί χώροι: Οι περιοχές των Δελφών, Ερέτριας, Θήβας, Κάστρων Άμφισσας και Λαμίας, Φρούριο Χαλκίδος
- ❖ Περιοχές Ιαματικών πηγών: Αιδηψού, Καμένων Βούρλων, Θερμοπυλών, Πλατύστομου και Λουτρών Υπάτης

- ❖ Χιονοδρομικά Κέντρα: Σημαντικό παράγοντα τουριστικής έλξης αποτελούν και τα χιονοδρομικά Κέντρα Παρνασσού και Βελουχιού.

Ο αστικός πληθυσμός της Στερεάς Ελλάδας καταλαμβάνει το 46% του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας. Τα αστικά κέντρα και οι κυριότεροι οικισμοί της Περιφέρειας

Σύμφωνα με την Απογραφή του 2001 είναι η Χαλκίδα(53.584 κατ.),η Λαμία(46.406 κατ.),η Θήβα(21.211 κατ.),η Λιβαδειά(20.061κατ.) ενώ ακολουθούν η Αμφισσα και το Καρπενήσι (με 6.946 και 6592 κατ. Αντίστοιχα).

Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ²⁵

Κατηγορίες ανέργων	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	Σύνολο Χώρας
Νέοι άνεργοι	43,5%	32,3%
Μακροχρόνια άνεργοι	61,6%	57,1%
Ανεργία γυναικών	23,4%	15,9%

²⁵ www.stereaellada.gr

Επισυνάπτω τον παρακάτω πίνακα όπου αναφέρεται ο αριθμός αδειών διαμονής αλλοδαπών που εκδόθηκε στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδος ανά Νομό:

ΝΟΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΔΙΑΜΟΝΗΣ
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	5048
ΒΟΙΩΤΙΑ	2741
ΕΥΒΟΙΑ	2836
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	133
ΦΩΚΙΔΑ	842

Αξιολογώντας τον παραπάνω πίνακα συνάγουμε τα εξής συμπεράσματα:

- 1) Στο Νομό Φθιώτιδας έχουν εκδοθεί οι πιο πολλές άδειες διαμονής αλλοδαπών λόγω του γεγονότος ότι είναι ένας νομός με αναπτυγμένη την γεωργία και την αστική ανάπτυξη και ως εκ τούτου η εύρεση εργασίας είναι ευκολότερη. Σε αντίθεση με το Νομό Ευρυτανίας όπου δεν υφίστανται γεωργικές καλλιέργειες, καθόσον πρόκειται για έναν ορεινό νομό, οι άδειες διαμονής αλλοδαπών είναι ιδιαίτερα μειωμένες.
- 2) Ο Νομός Βοιωτίας όντας κοντά στην πρωτεύουσα τα τελευταία χρόνια έχει αποκτήσει πολλές βιομηχανικές εγκαταστάσεις με αποτέλεσμα πολλοί αλλοδαποί να βρίσκουν εργασία εκεί. Αυτό έχει σαν άμεση συνέπεια να είναι ιδιαίτερα αυξημένος ο αριθμός αδειών στον εν λόγω νομό.
- 3) Ο Νομός Ευβοίας εννοείται από τη γεωγραφική του θέση καθόσον κι αυτός συνορεύει με το Νομό Αττικής, γεγονός που τον καθιστά νομό προσφιλή για μετεγκατάσταση επιχειρήσεων από την πρωτεύουσα. Επιπλέον τις τελευταίες δεκαετίες αποτελεί τουριστικών προορισμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΡΕΥΝΑ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ξεκίνησα την ερευνά μου τον Σεπτέμβριο του 2008 και την ολοκλήρωσα τον Ιανουάριο του 2009. Στην έρευνα ρωτήθηκαν άτομα από όλους τους Νομούς της Περιφέρειας (Βοιωτίας, Ευβοίας, Ευρυτανίας, Φθιώτιδας και Φωκίδας) με τυχαίο δείγμα. Φυσικά τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν ήταν ανώνυμα η συνέντευξη ήταν ανοικτού τύπου (μου δόθηκε και η ευκαιρία να κάνω μια μικρή συζήτηση μαζί τους). Από τους 100 που ερωτήθηκαν οι 50 ήταν άντρες και οι άλλοι 50 γυναίκες .

Σύμφωνα με την έρευνα που έγινε όλες οι κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες που ζητήθηκαν να συμμετάσχουν έδειξαν ενδιαφέρον. Πρόσφυγες, μονογονεϊκές οικογένειες, άποροι, τσιγγάνοι, ηλικιωμένοι κ. ά, ήταν κάποιες από αυτές τις ομάδες. Οι ηλικίες κυμαίνονταν από 24-75, από τις οποίες το 70% είχαν οικογένειες και το άλλο 30% είτε είχε χάσει τον/την σύζυγο είτε από το νεαρό της ηλικίας τους δεν είχαν δημιουργήσει ακόμη οικογένεια. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είχαν πολύ χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και με δυσκολία είχαν τελειώσει το δημοτικό, μόνο στις νεαρότερες ηλικίες κατάφεραν να τελειώσουν το γυμνάσιο σε συνδυασμό φυσικά με την εργασία τους. Αυτό που είναι αξιοσημείωτο είναι ότι με αυτή την έρευνα έδειξαν ότι αισθάνθηκαν σημαντικοί, επειδή κάποιος επέλεξε να τους ακούσει.

Αριθμητικά πως φαίνεται αυτό; Το μηνιαίο εισόδημα του καθένα κατά μέσο όρο ανέρχεται στα 400-800 ευρώ το μήνα(42%).Μικρότερα ποσοστά έχουμε στα 0-400 ευρώ(24%),800-1200(16%) και τέλος 1200 και άνω(12%).Στις δύο τελευταίες κατηγορίες τα ερωτηματολόγια προερχόταν από τις βιομηχανικές περιοχές της Περιφέρειας(Λιβαδειά και Θήβα) **σχ.11**.Επιπλέον 50 στους 80 που εργάζονται είναι ανασφάλιστοι.

Το 90% των ερωτηθέντων είχε και έχει πρόβλημα εύρεσης εργασίας στην οποία το 65% έχει πρόβλημα αντιμετώπισης(**σχ.1 και σχ.3**)Στις ερωτήσεις για το Προνοιακό σύστημα και τη

λειτουργία του κράτους οι απαντήσεις ήταν απογοητευτικές, όλοι είχαν κάτι να πουν και κάποιον να κατηγορήσουν. Δεν λαμβάνει επίδομα το 80% των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων-παρόλο που ζήτησαν-λόγω της γραφειοκρατίας και λόγω άλλων μέτρων που έχουν παρθεί ώστε να μην δίνονται τα επιδόματα. (σχ.5 και σχ.7).

Στην ερώτηση αν είναι ενεργά μέλη στη κοινωνία και αν γενικά αισθάνονται αποκλεισμένοι από το κοινωνικό σύνολο οι απαντήσεις ήταν θλιβερές το 90% και στις δύο κατηγορίες απάντησαν ότι δεν έχουν συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων-δεν είναι ενεργά μέλη στη κοινωνία(σχ.9 και σχ.10).

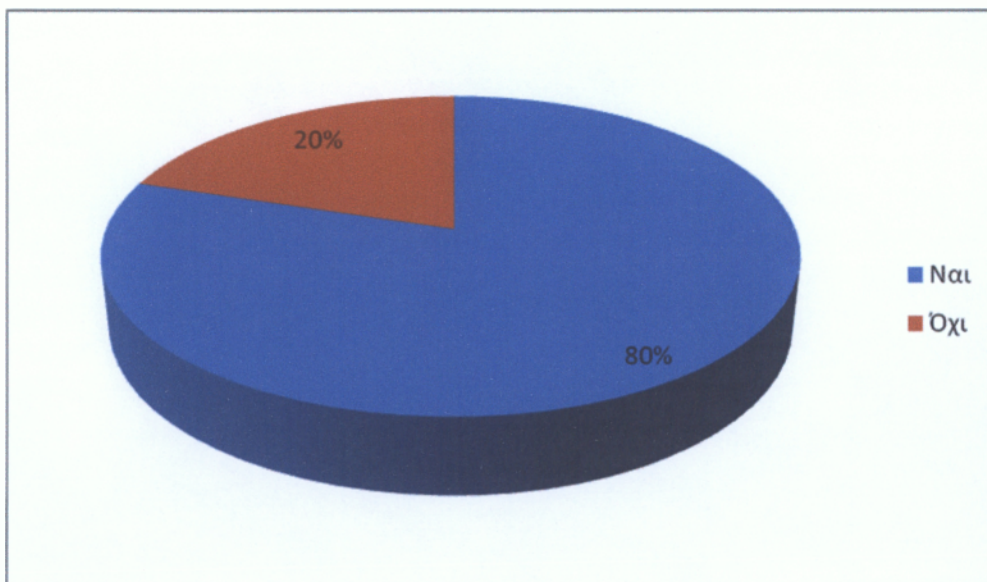
Η φτώχεια και κατά συνέπεια ο κοινωνικός αποκλεισμός στις μέρες μας απειλούν το καθένα από εμάς ξεχωριστά. Το μεγαλύτερο παράδειγμα η παγκόσμια οικονομική κρίση. Δυστυχώς ή ευτυχώς θα γυρίσουμε απ' ότι φαίνεται πολλές δεκαετίες πίσω. Πολλά αναπάντητα ερωτήματα που κατακλύζουν το μυαλό κάθε έφηβου που μπαίνει στην αγορά εργασίας, κάθε γονέα που δουλεύει δύο και τρεις δουλειές για να ζήσει την οικογένειά του, κάθε ηλικιωμένου που αργοσβήνει, χωρίς φαρμακευτική κάλυψη, χωρίς λεφτά χωρίς παρηγοριά, κάθε μετανάστη που έρχεται στη χώρα μας για ένα καλύτερο αύριο για μια καλύτερη ζωή. Υπεύθυνοι είμαστε κι εμείς που δεν πρέπει να λυπόμαστε αυτούς τους ανθρώπους και να καταπατάμε το είναι τους αλλά να τους βοηθάμε γιατί ο οίκτος είναι χειρότερος και από την αδιαφορία. Και όσο μπορούμε στις μικρές κοινωνίες που ζούμε ας παρακινούμε τους κατόχους εξουσίας να διεκδικούν αυτά που πρέπει και να τα προσφέρουν σε αυτούς που τα έχουν ανάγκη και τα χρειάζονται. Τα προγράμματα για την απασχόληση και φυσικά η ίδια η απασχόληση θεωρούνται το καλύτερο μέσο για την έξοδο από τον κοινωνικό αποκλεισμό και τα φαινόμενα που αυτός συνεπάγει όμως όλα τα προγράμματα είναι ευπαθή όσο ευπαθείς είναι και αυτοί που ωφελούνται από αυτά.

Ας ελπίσουμε να μην σταματήσουν οι προσπάθειες γιατί δυστυχώς οι αποκλεισμένοι της κοινωνικής προστασίας είναι ακόμη πολλοί και ακόμη πολύ φτωχοί.²⁶

²⁶Μαρία Πετμεζίδου-Χρήστος Παπαθεοδώρου, Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός Εξάντας 2004, σελ. 509

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Απάντηση	Ποσοστό(%)
ΝΑΙ	80%
ΟΧΙ	20%

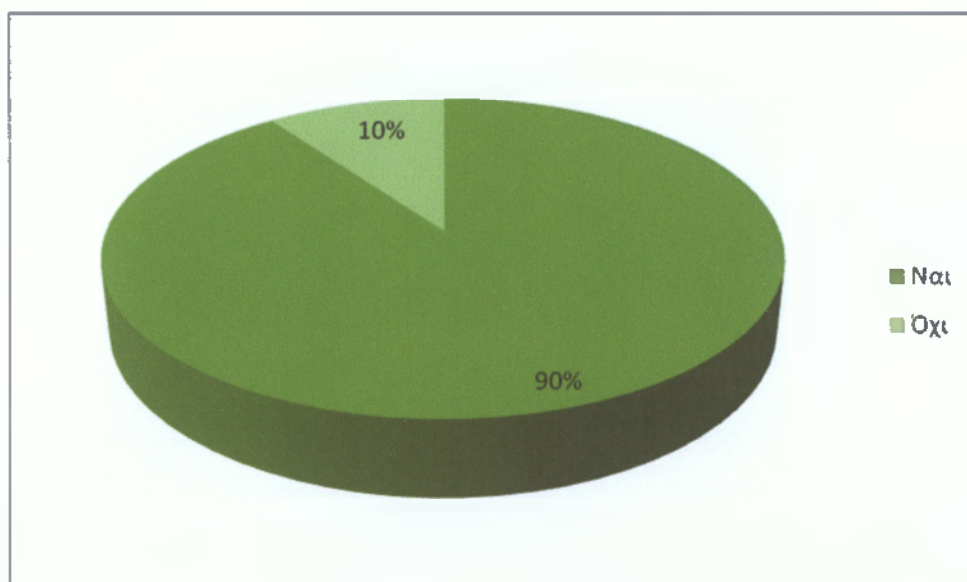

σχήμα 1²⁷

²⁷ Ιδία επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Απάντηση	Ποσοστό(%)
ΝΑΙ	90%
ΟΧΙ	10%

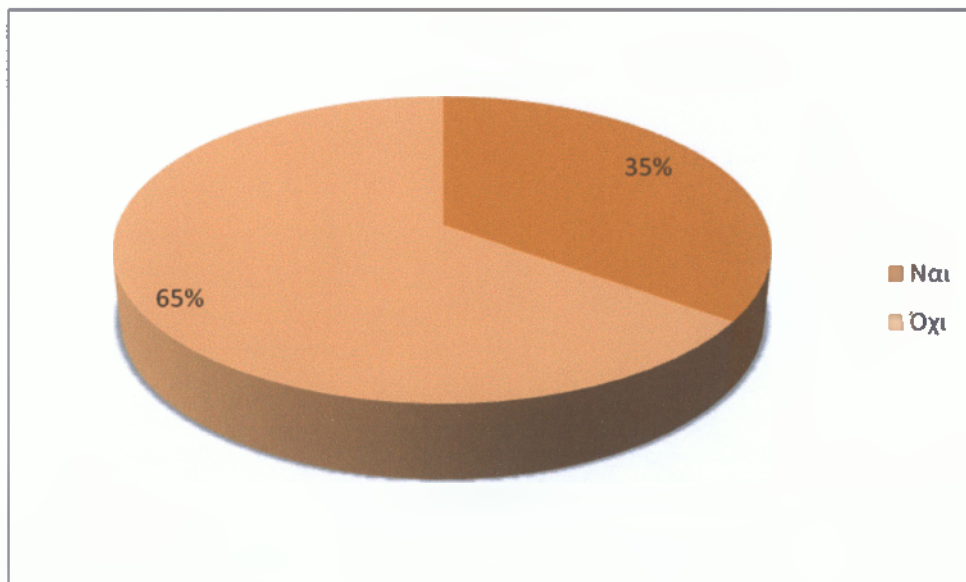

σχήμα 2²⁸

²⁸ Ιδία επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Απάντηση	Ποσοστό(%)
ΝΑΙ	35%
ΟΧΙ	65%

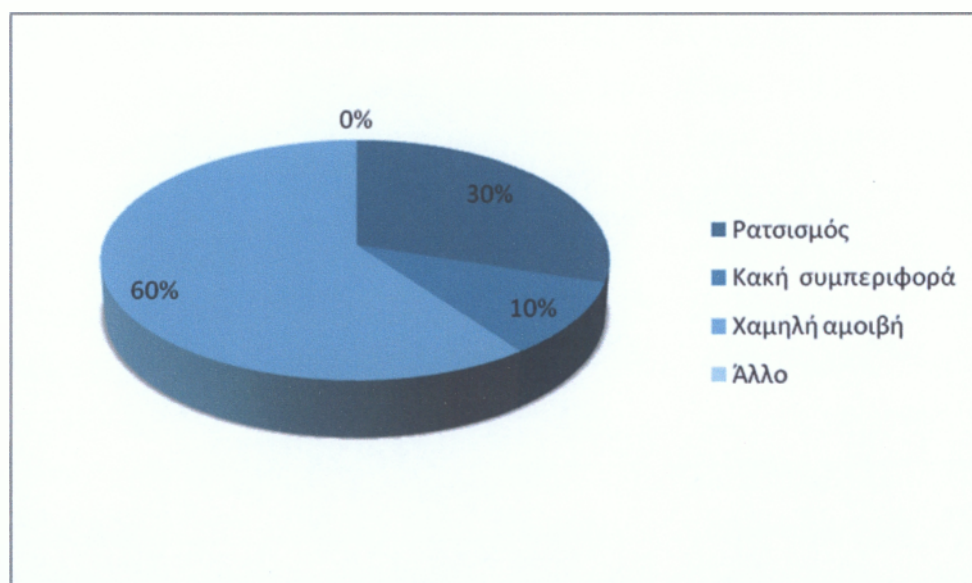

σχήμα 3²⁹

²⁹ Ιδία επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Ρατσισμός	30%
Κακή συμπεριφορά	10%
Χαμηλή αμοιβή	60%
Άλλο	0%

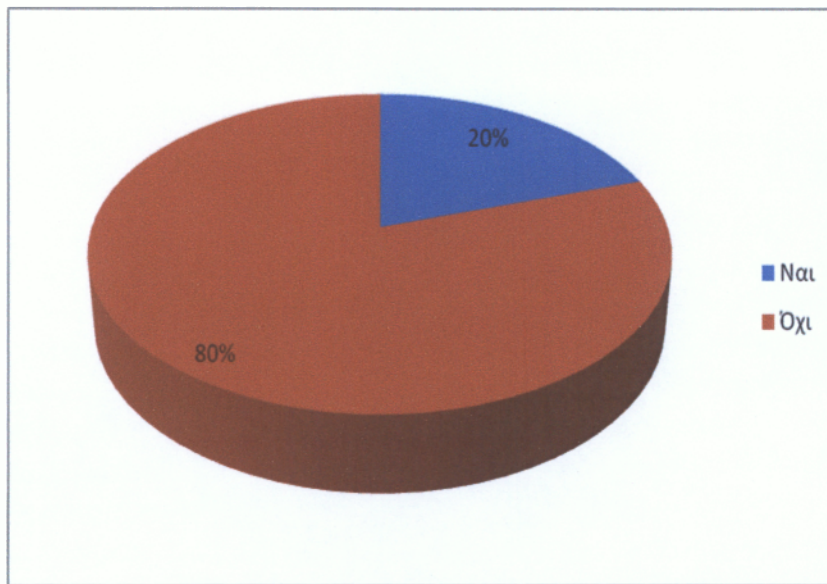

σχήμα 4³⁰

³⁰ Ιδία επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Απάντηση	Ποσοστό(%)
ΝΑΙ	20%
ΟΧΙ	80%

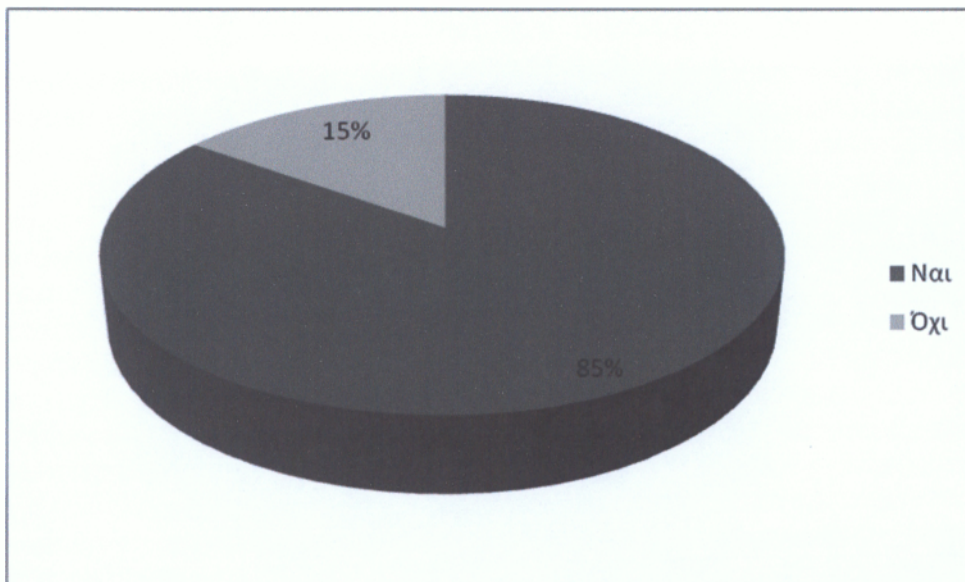

σχήμα 5³¹

³¹ Ιδία επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

Απάντηση	Ποσοστό(%)
ΝΑΙ	85%
ΟΧΙ	15%

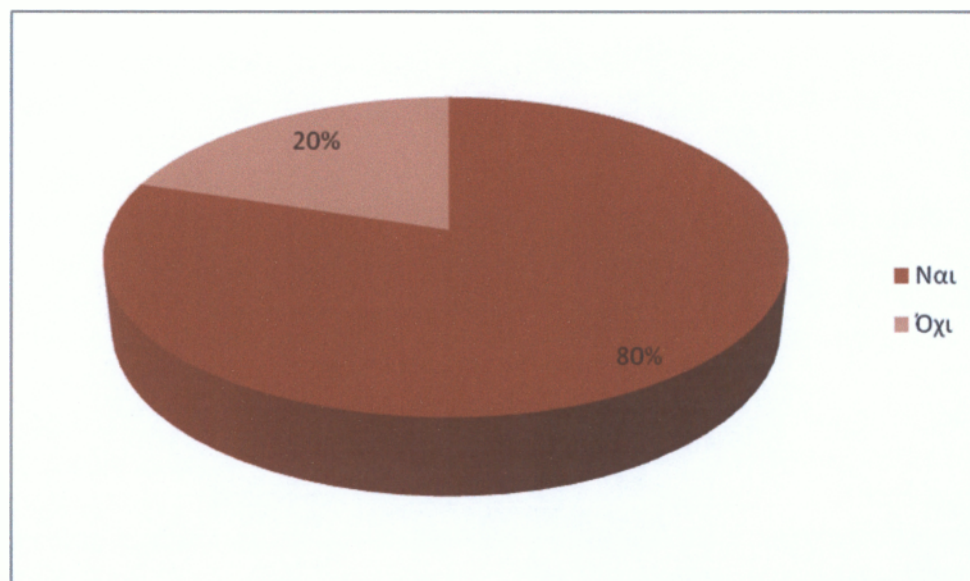

σχήμα 6³²

³² Ίδια επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 7

Απάντηση	Ποσοστό(%)
ΝΑΙ	80%
ΟΧΙ	20%

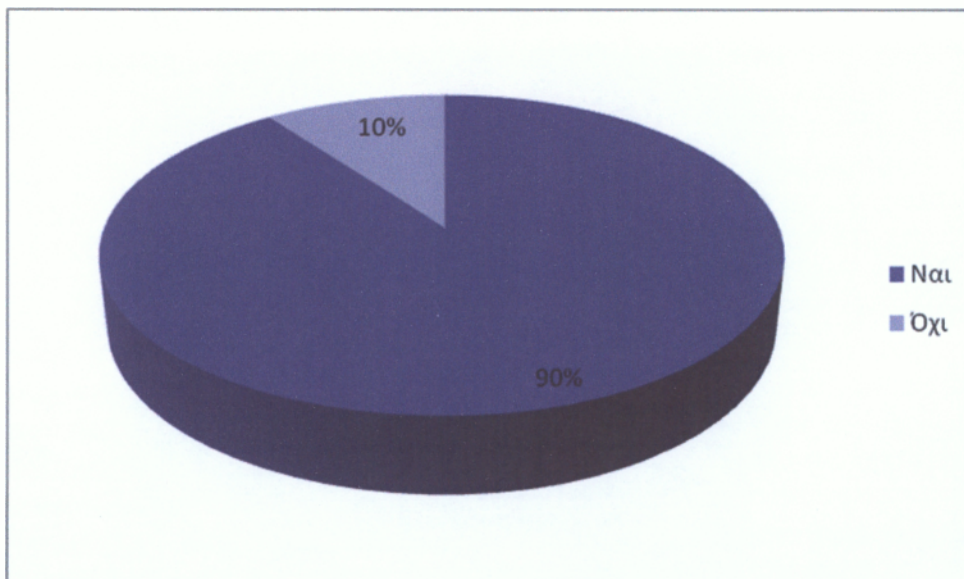

σχήμα 7³³

³³ Ιδία επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Απάντηση	Ποσοστό(%)
ΝΑΙ	90%
ΟΧΙ	10%

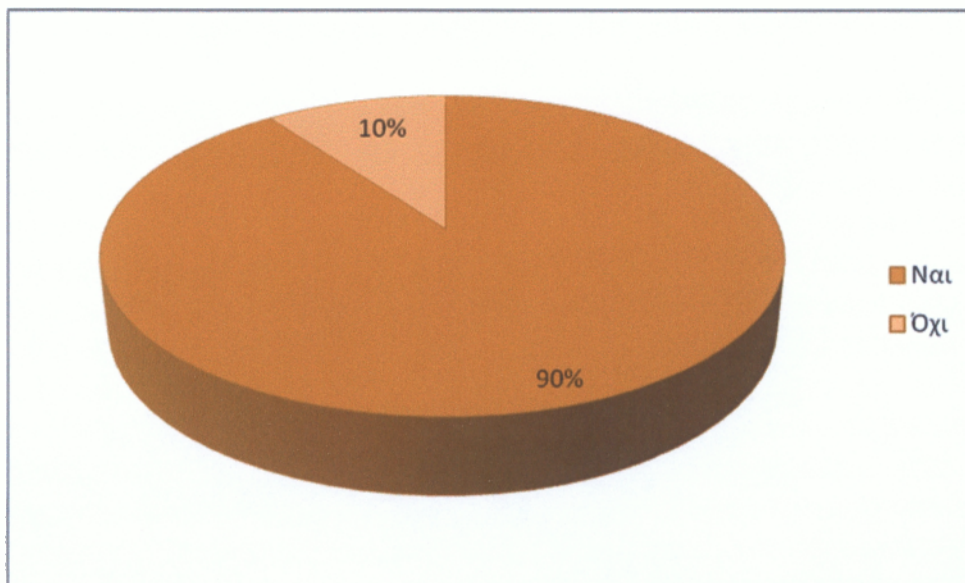

σχήμα 8³⁴

³⁴ Ιδία επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

Απάντηση	Ποσοστό(%)
ΝΑΙ	90%
ΟΧΙ	10%

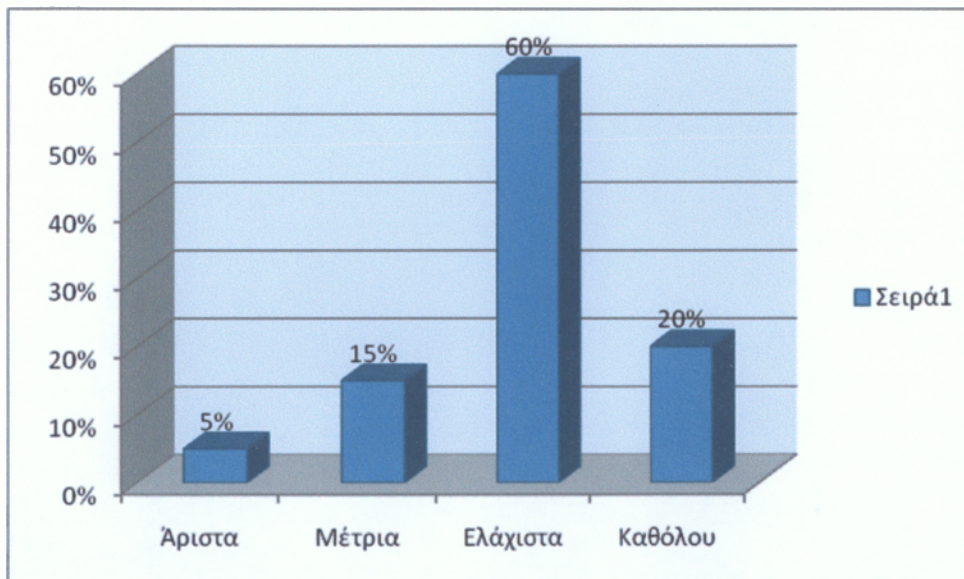

σχήμα 9³⁵

³⁵ Ίδια επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Άριστα	5%
Μέτρια	15%
Ελάχιστα	60%
Καθόλου	20%

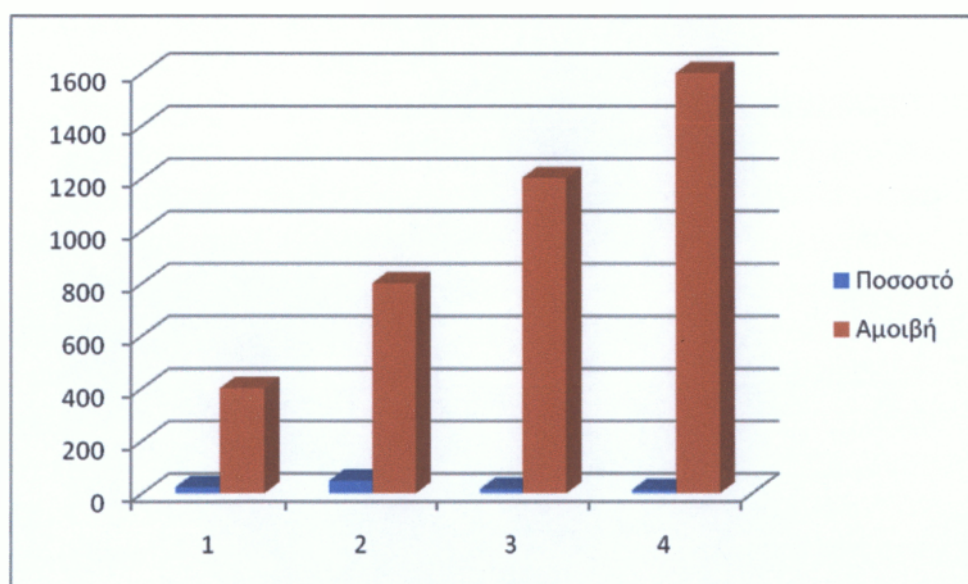

σχήμα 10³⁶

³⁶ Ιδία επεξεργασία

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

Ποσοστό (%)	Αμοιβή σε ευρώ
24%	0-400
48%	400-800
16%	800-1200
12%	1200-1600

σχήμα 11³⁷

³⁷ Ιδία επεξεργασία

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Σημειώστε την απάντησή σας βάζοντας X στο αντίστοιχο κουτάκι.

Φύλο:	
Αντρας :	☐
Γυναίκα :	☐
1. Εργάζεστε; Ναι Όχι	☐ ☐
2. Αντιμετωπίσατε/αντιμετωπίζετε προβλήματα στην εύρεση εργασίας ; Ναι Όχι	☐ ☐
3. Είστε ικανοποιημένοι από τον τρόπο αντιμετώπιση σας στον χώρο εργασίας σας; Ναι Όχι	☐ ☐ ☐
4. Ποιες δυσκολίες αντιμετώπισατε/αντιμετωπίζετε στην εύρεση εργασίας; Ρατσισμός Κακή συμπεριφορά των άλλων Χαμηλή αμοιβή Άλλο.....	☐ ☐ ☐ ☐
5. Λαμβάνετε κάποιο επίδομα από προνοιακούς φορείς; Ναι Όχι	☐ ☐

<p>6. Θεωρείται ότι το προνοιακό σύστημα στην χώρα μας λειτουργεί:</p> <p>Άριστα</p> <p>Μέτρια</p> <p>Ελάχιστα</p> <p>Καθόλου</p>	<p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p>
<p>7. Έχετε ζητήσει βοήθεια από κρατικούς φορείς και μη;</p> <p>Ναι</p> <p>Όχι</p>	<p>☐</p> <p>☐</p>
<p>8. Σας έχει δοθεί η βοήθεια αυτή;</p> <p>Ναι</p> <p>Όχι</p>	<p>☐</p> <p>☐</p>
<p>9. Αισθάνεστε αποκλεισμένοι από το κοινωνικό σύνολο;</p> <p>Ναι</p> <p>Όχι</p>	<p>☐</p> <p>☐</p>
<p>10. Σας δίνεται η δυνατότητα για να είστε ενεργά μέλη στην κοινωνία;</p> <p>Ναι</p> <p>Όχι</p>	<p>☐</p> <p>☐</p>
<p>11. Σε τι ποσοστό ανέρχεται το μηνιαίο εισόδημα σας;</p> <p>0-400€</p> <p>400-800€</p> <p>800-1200€</p> <p>1200€ και άνω</p>	<p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
 ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
 ΔΙΝΣΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ &
 ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ & ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
 ΤΜΗΜΑ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ &
 ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ & ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ
 Ν. ΦΘΙΩΤΙΔΑΣ

Να σταλεί με fax

Λαμία 01/09/2008
 Αρ.Πρωτ. 16503

Ταχ Δ/ση : Μ. Μητόπουλη
 Τ.κ. : 35100 - Λαμία
 FAX : 22310 30904
 Πληροφορίες : Μιρρέας Κωνσταντίνος
 Τηλέφωνο : 22310 30902 - 7

ΠΡΟΣ: Ρουμελιώτη Ευσταθία (φοιτήτρια)
 fax(2710239339)

ΘΕΜΑ : « Απάντηση σε αίτηση »
 ΣΧΕΤ. : (α) Η από 27-03-2008 αίτησάς προς την υπηρεσία μας.

Σε απάντηση της (α) ανωτέρω σχετικής αίτησάς, σας παραθέτουμε τα στοιχεία που διαθέτει η υπηρεσία μας με τον αριθμό των εδρών διαμονής για εξαρτημένη εργασία σε ισχύ, ανά νομό της περιφέρειας μας όπως εμφανίζονται στον κατωτέρω πίνακα.

ΝΟΜΟΣ	ΑΡ. ΕΔΡΩΝ ΔΙΑΜΟΝΗΣ
Φθιώτιδα	1048
Βοιωτία	174
Εύβοια	183
Ευρυτανία	133
Φωκίδα	842

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
 Ο ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

Κωνσταντίνος Κ. Χαλδής

ΜΕ Ε Γ Γ Π.
 Η ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ
 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΥΣΤΑΘΙΑ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

**ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ

**ΕΡΕΥΝΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ ΤΩΝ
ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ 2005**

**ΔΕΙΚΤΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ-ΑΠΟΣΤΕΡΗΣΗΣ
2005**

I. Μη χρηματικοί δείκτες κοινωνικής αποστέρησης των νοικοκυριών

**1.1. Ικανοποίηση βασικών αναγκών
%**

Ικανοποίηση βασικών αναγκών	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Αντιμετώπιση έκτακτων, αλλά αναγκαίων δαπανών	41,2	61,2	36,0
Πληρωμή μιας εβδομάδας διακοπών	48,0	79,4	44,8
Διατροφή που να περιλαμβάνει κάθε δεύτερη μέρα κοτόπουλο, κρέας, ψάρι ή λαχανικά ίσης θρεπτικής αξίας	7,1	18,7	4,0

1.2. Ποιότητα ζωής
%

Ποιότητα ζωής	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Έγχρωμη τηλεόραση	0,5	1,9	0,1
Τηλέφωνο	0,6	2,2	0,1
Προσωπικός ηλεκτρονικός υπολογιστής	16,2	17,4	15,9
Πλυντήριο ρούχων	3,3	9,2	1,8
ΙΧ επιβατηγό αυτοκίνητο	11,5	18,6	9,6

1.3. Βαθμός δυσκολίας των νοικοκυριών να αντιμετωπίσουν τις συνήθειες ανάγκες τους με το συνολικό μηνιαίο ή εβδομαδιαίο εισόδημά τους
%

Βαθμός δυσκολίας	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Με μεγάλη δυσκολία	18,1	36,4	13,2
Με δυσκολία	33,2	38,6	31,8
Με μικρή δυσκολία	27,2	18,1	29,6
Σχεδόν εύκολα	14,9	4,9	17,5
Εύκολα	5,7	1,8	6,7
Πολύ εύκολα	0,9	0,2	1,1

1.4. Μέσο ελάχιστο μηνιαίο καθαρό εισόδημα για την αντιμετώπιση των αναγκών των νοικοκυριών

Ελάχιστο μηνιαίο καθαρό εισόδημα	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
		1.941	1.339

1.5. Βαθμός επιβάρυνσης των νοικοκυριών από τις δαπάνες στέγασης %

Βαθμός επιβάρυνσης από τις δαπάνες στέγασης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Πάρα πολύ	24,1	33,4	21,6
Αρκετά	68,8	62,7	70,4
Καθόλου	7,2	3,9	8,0

1.6. Βαθμός δυσκολίας αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις %

Βαθμός δυσκολίας αποπληρωμής δανείων ή αγορών με δόσεις	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Πάρα πολύ	7,1	6,3	7,3
Αρκετά	19,0	11,6	20,9
Καθόλου	3,8	1,0	4,5

2. Φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον
%

Συνθήκες στέγασης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Διαβίωση σε σκοτεινά δωμάτια	6,9	8,8	6,4
Θόρυβος από τους γείτονες ή το δρόμο (συγκοινωνία, βιομηχανία κ.λπ.)	29,8	15,1	22,3
Περιβαλλοντικά προβλήματα από βιομηχανία ή κυκλοφορία αυτοκινήτων	18,5	12,4	20,1
Βανδαλισμοί και εγκληματικότητα στην περιοχή τους	8,6	5,7	9,4

3. Δυσκολίες ανταπόκρισης στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών
%

Δυσκολίες ανταπόκρισης στην πληρωμή πάγιων λογαριασμών	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Ενοίκιο για την κατοικία ή δόση δανείου κύριας κατοικίας	7,1	9,4	6,5
Πάγιοι λογαριασμοί (ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, αερίου κ.λπ.)	27,3	46,1	22,3
Δόσεις πιστωτικών καρτών ή δόσεις δανείου για οικοσκευή, διακοπές κ.ά., ή αγορές με δόσεις	12,3	10,2	12,9

4. Συνθήκες στέγασης
%

Συνθήκες στέγασης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Υγρασία στην οροφή, στους τοίχους, σάπια κουφώματα	21,4	30,2	19,1
Οικονομική αδυναμία για ικανοποιητική θέρμανση	17,7	33,4	13,5

5. Ανέσεις της κατοικίας
%

Συνθήκες στέγασης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Έλλειψη λουτρού	2,1	6,2	1,0
Έλλειψη εσωτερικής τουαλέτας	4,1	11,3	2,3

6. Λοιποί κοινωνικοί δείκτες

6.1. Κατάσταση υγείας μελών των νοικοκυριών ηλικίας 16 ετών και άνω
%

Κατάσταση υγείας	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Πολύ καλή	52,0	42,1	54,4
Καλή	25,5	25,6	25,5
Μέτρια	13,6	18,0	12,5
Κακή	6,3	10,3	5,3
Πολύ κακή	2,6	3,9	2,2

6.2. Αδυναμία να επισκεφθούν γιατρό οποιασδήποτε ειδικότητας ή οδοντίατρο για εξέταση ή θεραπεία, λόγω οικονομικών δυσκολιών, μεγάλης λίστας αναμονής, μεγάλης απόστασης από το γιατρό, μη ύπαρξης μέσων συγκοινωνίας, κ.λ.π. των μελών των νοικοκυριών της Χώρας, ηλικίας 16 ετών και άνω
%

Αδυναμία επίσκεψης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Σε γιατρό οποιασδήποτε ειδικότητας	6,4	10,3	5,4
Σε οδοντίατρο	7,0	11,0	6,0

6.3. Επίπεδο εκπαίδευσης των μελών ηλικίας 16 ετών και άνω
%

Επίπεδο εκπαίδευσης	Σύνολο πληθυσμού	Φτωχός πληθυσμός	Μη φτωχός πληθυσμός
Δεν έχει τελειώσει το δημοτικό	2,8	6,1	1,9
Δημοτικό	35,0	51,9	30,8
Γυμνάσιο	12,3	13,2	12,1
Λύκειο	29,1	21,1	31,1
Μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση (ΙΕΚ, ανώτερες σχολές κ.λ.π)	4,4	2,9	4,7
ΤΕΙ, ΑΕΙ, Μεταπτυχιακά	16,0	4,6	18,8
Διδακτορικό	0,4	0,1	0,5

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Κατηγορίες ανέργων	Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	Σύνολο Χώρας
Νέοι άνεργοι	43,5%	32,3%
Μακροχρόνια άνεργοι	61,6%	57,1%
Ανεργία γυναικών	23,4%	15,9%
Ανεργία ανδρών	6,7%	6,6%

Ο παρακάτω πίνακας είναι σύμφωνα με την αίτηση που στάλθηκε στη Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για να δοθούν στοιχεία για τους νομούς της Περιφέρειας για τον αριθμό αδειών διαμονής για εξαρτημένη εργασία σε ισχύ:

ΝΟΜΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΔΙΑΜΟΝΗΣ
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	5048
ΒΟΙΩΤΙΑ	2741
ΕΥΒΟΙΑ	2836
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	133
ΦΩΚΙΔΑ	842

ΠΙΝΑΚΑΣ-ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑΚΗ ΟΜΑΔΑ³⁸

Επίπεδο Εκπαίδευσης	Ομάδες ηλικιών						
	15-24 ετών	25-34 ετών	35-44 ετών	45-54 ετών	55-64 ετών	65 + ετών	Σύνολο
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	45,6	37,41	43,55	39,78	34,02	45,61	43,57
Μερικές τάξεις του Δημοτικού	82,94	46,06	59,28	37,01	28,77	32,72	34,97
Απολυτήριο Δημοτικού	48,24	31,04	31,45	26,24	21,37	28,01	27,44
Απολυτήριο Γυμνασίου	27,47	20,34	23,69	14,28	21,31	10,36	21,63
Απολυτήριο Λυκείου	21,56	11,19	12,08	12,57	8,13	7,56	13,96
Απολυτήριο Ι.Ε.Κ.	12,69	8,59	5,83	4,25	12,75	9,43	8,91
Πτυχίο Τ.Ε.Ι.	6,36	5,52	1,81	5,64	12,9		5,05
Πτυχίο Α.Ε.Ι.	22,07	8	4,48	4,56	4,4	9,71	6,92
Μεταπτυχιακά		4,86					2,41
Διδακτορικό				9,43			2,18

³⁸ Πηγή: Ε.Σ.Υ.Ε. , ΕΚΚΕ, (ίδιες επεξεργασίες)

Σύνολο	25,1	14,1	17,6	18,1	19,1	27,7	20,7
--------	------	------	------	------	------	------	------

συνόλου των απασχολούμενων.

Πίνακας Ποσοστά κινδύνου Φτώχειας - Νοικοκυριά και Άτομα . Ελλάδα 2003³⁹

Μέρος Α ⁴⁰

Ποσοστά Φτώχειας - Νοικοκυριά					
ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ					
Πληθυσμός	Φτωχοί	Ποσοστό Φτώχειας			
8,078	1,607	19,90%			
Πληθυσμός σε Νοικοκυριά με Αρχηγό <65 ετών			Πληθυσμός σε Νοικοκυριά με Αρχηγό <65 ετών		
8,078	1,607	19,90%	2,188	574	26,20%
Νοικοκυριά Πλήρους Απασχόλησης			ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΜΕ 2 Ή ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΚΑΙ 2 Ή ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΥΣ + ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΜΕ 1 ΕΝΗΛΙΚΟ ΟΠΟΙΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ		
4,315	398	9,20%			
Νοικοκυριά Μικτής Απασχόλησης			ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ 2 Ή ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΥΣ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ ΜΟΝΟ 1 ΕΝΗΛΙΚΑΣ		
3,169	996	31,40%			
Νοικοκυριά Μηδενικής Απασχόλησης			ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΑ ΣΤΑ ΟΠΟΙΑ ΔΕΝ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ ΚΑΝΕΝΑ ΜΕΛΟΣ		
594	214	36,00%			

³⁹ Πηγή: ΕΚΚΕ πρακτικά από το Συνέδριο του 2005

⁴⁰ Πηγή: EU-SILC 2003, ΕΛΛΑΔΑ, ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ: ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ, ΙΝΚΠΟ, ΕΚΚΕ

Μέρος Β⁴¹

Ποσοστά Φτώχειας - Ατομα			
	Πληθυσμός	Φτωχοί	Ποσοστό Φτώχειας
Μισθωτοί- Σύνολο	2,304	132	5,70%
Μισθωτοί- Πλήρης απασχόληση	2,187	111	5,10%
Μισθωτοί- Μερική απασχόληση	117	21	18,20%
<hr/>			
Αυτοαπασχολούμενοι- Σύνολο	1,53	408	26,60%
Αυτοαπ/λούμενοι- Πλήρης απασχόλ.	1,352	338	25,00%
Αυτοαπ/λούμενοι- Μερική απασχόλ.	178	70	39,10%
<hr/>			
ΣΥΝΟΛΟ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	3,835	540	14,10%
<hr/>			
ΑΝΕΡΓΟΙ	399	127	31,90%
<hr/>			
ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ	1735	460	26,50%
<hr/>			
ΑΛΛΟΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΙ	2,307	576	258,00%

⁴¹ Πηγή: Kikilias, E. et al. (2005)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Πρωτογενής

Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα δικαιώματα του ανθρώπου(16-10-2007)έκθεση του ΟΗΕ του 2007

Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος

Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, Γενική Διεύθυνση Περιφέρειας, Δ/ση Αστικής Κατάστασης και αλλοδαπών και Μετανάστευσης, Τμήμα Αστικής Κατάστασης και αλλοδαπών και Μετανάστευσης Ν. Φθιώτιδας.

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Πρακτικά συνεδρίου 2005 για την φτώχεια και τις κοινωνικές ανισότητες.

Περιγραφή μαθήματος του τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Δευτερογενής

Πετμεζίδου Μαρία- Παπαθεοδώρου Χρήστος(επιμ), *Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός*, Εξάντας ,Αθήνα 2004

Ιωάννα Α. Κανταντζόγλου, *Κοινωνικός Αποκλεισμός: Εκτός, εντός και υπό*, Σαββάλας, Αθήνα 2006

Δ. Βενιέρης – Χρ. Παπαθεοδώρου (επιμ.), *Η κοινωνική πολιτική στην Ελλάδα. Προκλήσεις και προοπτικές*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003

Graham Room Journal of European Social Policy

Lenoir, R (1974), *Les exclus: un Francais sur dix Seuil*, Παρίσι

Levitas 2004(1996) *Η έννοια του κοινωνικού αποκλεισμού και η νέα ντυρκεμιανή ηγεμονία* μετάφραση Μαρίας Πετμεζίδου και Χρήστου Παπαθεοδώρου

Weber M (1978): *Economy and society*, -Berkley: University of California Press Ed.

Hagenaars, "The Definition and Measurement of Poverty", Aldi and Klaas de Vos, 1988:

Shucksmith , *THE CAP AND THE REGIONS : THE TERRITORIAL IMPACT OF THE COMMON AGRICULTURAL POLICY 2005*

Από την εφημερίδα ΕΥΡΥΤΑΝΙΚΑ ΝΕΑ (τοπική εφημερίδα της Ευρυτανίας) Καρπενήσι 17 Αυγούστου 2008

Άρθρο της Μαίρης Πίνη στις 04-04-2001 στην εφημερίδα Ελευροτοπία βρέθηκε στο διαδίκτυο στις 04-09-2008 και στη διεύθυνση www.enet.gr/online/online_print?id=19519268

Άρθρο του Κώστα Παπαδή στην εφημερίδα το Βήμα 03-12-2000

Από την ιστοσελίδα της Μαρίας Παναγιωτοπούλου-Κασσιώτου στο mpanagiotopouloucassiotou.blogspot.com

Πηγή από την ιστοσελίδα www.stereaellada.gr

Πηγή www.isotita.gr/index.php/docs/87 20-08-2008

Πηγή της ιστοσελίδας του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης www.mohaw.gr